

2026-02

$\text{p}\ddot{\text{y}} \text{ — } \check{\text{s}}^{-1/2} \pm \acute{\text{e}} \hat{\text{a}} \pm^{1/2} \mu \acute{\text{a}} \zeta \grave{\text{i}}^{1/4} \mu^{1/2} \cdot \acute{\text{í}}^{1/2} \pm$
 $\text{p}\ddot{\text{y}} \pm^{1/2} \pm, \mu \acute{\text{e}} \acute{\text{a}} \cdot \ddot{\text{a}}^1 \tilde{\text{a}}^{1/4} \text{¿} \acute{\text{i}}^0 \pm^1 \pm \grave{\text{a}} \mu^1 \gg \textcircled{\text{R}}$
 $\text{p}\ddot{\text{y}} \pm \tilde{\text{a}} \text{Æ} \neg \gg \mu^1 \pm \hat{\text{a}}^3 \pm^1 \pm \ddot{\text{a}} \cdot \acute{\text{í}} \tilde{\text{a}} \cdot ;$

$\text{p}\ddot{\text{y}} \text{ ' ' } - \ddot{\text{y}} \text{ ¥ } \text{¡} \text{ ' } \text{£} , \text{ ' } \pm \tilde{\text{a}}^{-} \gg \mu^1 \text{¿} \hat{\text{a}}$

$\text{p}\ddot{\text{y}} \text{ œ } \mu \ddot{\text{a}} \pm \grave{\text{a}} \ddot{\text{a}} \acute{\text{a}} \zeta^{1 \pm 0} \grave{\text{i}} \acute{\text{a}} \text{¿}^3 \acute{\text{a}} \pm^{1/4} \text{¿}^1 \pm^1 \mu, \text{¿} \hat{\text{i}}^{1/2} \text{£} \zeta - \tilde{\text{a}} \mu \acute{\text{e}}^{1/2}, \text{£} \ddot{\text{a}} \acute{\text{a}} \pm \ddot{\text{a}} \cdot^3 \text{¿}^0 \textcircled{\text{R}} \hat{\text{a}}^0 \pm^1 \text{ ' } \tilde{\text{a}} \text{Æ} \neg \gg \mu^1 \pm \hat{\text{a}}$
 $\text{p}\ddot{\text{y}} \text{ ¿ } \text{¿}^{1/2} \acute{\text{e}}^{1/2} \text{¿}^0 \hat{\text{i}}^{1/2} \cdot \grave{\text{a}}^1 \tilde{\text{a}} \ddot{\text{a}} \cdot^{1/4} \hat{\text{i}}^{1/2}, \text{¤} \mu \zeta^{1/2} \hat{\text{i}}^{1/2} \text{¿}^0 \pm^1 \text{ ' }^{1/2}, \acute{\text{a}} \acute{\text{e}} \grave{\text{a}}^1 \tilde{\text{a}} \ddot{\text{a}}^0 \hat{\text{i}}^{1/2} \text{£} \grave{\text{a}} \text{¿} \acute{\text{a}} \text{ ' } \hat{\text{i}}^{1/2}, \pm^{1/2} \mu \grave{\text{a}}^1 \tilde{\text{a}} \ddot{\text{a}} \textcircled{\text{R}}$

<http://hdl.handle.net/11728/13320>

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ**

**Η ΚΙΝΑ ΩΣ ΑΝΕΡΧΟΜΕΝΗ ΔΥΝΑΜΗ: ΦΟΡΕΑΣ
ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΓΙΑ
ΤΗ ΔΥΣΗ;**

**ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ν. ΒΑΖΟΥΡΑΣ
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2026**

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ**

**Η ΚΙΝΑ ΩΣ ΑΝΕΡΧΟΜΕΝΗ ΔΥΝΑΜΗ: ΦΟΡΕΑΣ
ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΕΙΛΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΓΙΑ
ΤΗ ΔΥΣΗ;**

**Διπλωματική Εργασία η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση
Μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στις Διεθνείς Σχέσεις,
Στρατηγική και Ασφάλεια στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος**

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ν. ΒΑΖΟΥΡΑΣ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2026

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © Βασίλειος Ν. Βαζούρας, 2026

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας από το Πανεπιστημίου Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη	1
Abstract.....	2
Εισαγωγή	3
Κεφάλαιο 1: Θεωρητικό & Εννοιολογικό Πλαίσιο	6
1.1 Θεωρίες διεθνών σχέσεων	6
1.2 Ορισμός και χαρακτηριστικά του αναθεωρητισμού	8
1.3 Ρεαλισμός (αμυντικός – επιθετικός) και αναθεωρητικές δυνάμεις	9
1.4 Στρατηγική κουλτούρα – Η Κίνα ως περίπτωση μελέτης	11
Κεφάλαιο 2: Η Κίνα στον 21ο αιώνα – Ανάδυση και Στρατηγική	14
2.1 Η οικονομική και τεχνολογική άνοδος	14
2.2 Το Belt and Road Initiative	17
2.3 Η στρατηγική σχέση της κινεζικής ηγεσίας.....	21
2.4 Η κοσμοαντίληψη της Κίνας για τη διεθνή τάξη.....	23
Κεφάλαιο 3: Περιπτώσεις Αναθεωρητικής Πολιτικής της Κίνας	27
3.1 Στρατιωτικοποίηση Νότιας Σινικής Θάλασσας.....	27
3.2 Ταϊβάν: στρατηγική και προοπτική.....	29
3.3 Τεχνολογική κυριαρχία: 5G, Huawei, AI.....	32
3.4 Soft Power: Ινστιτούτα Κομφούκιος, πολιτισμική διείσδυση	34
3.5 Στρατηγικός ανταγωνισμός Κίνας–ΗΠΑ.....	36
3.6 SCO και BRICS: Η κινεζική επιδίωξη εναλλακτικής αρχιτεκτονικής του διεθνούς συστήματος.....	38
Κεφάλαιο 4: Η επιρροή της Κίνας στο διεθνές σύστημα: Αναθεωρητισμός, ασφάλεια και προοπτικές	42
4.1 Είναι η Κίνα αναθεωρητική δύναμη;.....	42
4.2 Σύγκρουση ή συνύπαρξη: Δυνατότητες συνεργασίας	44
Συμπεράσματα	47

Επίλογος.....	49
Βιβλιογραφία	51

Σελίδα Εγκυρότητας

Ονοματεπώνυμο Φοιτητή: Βασίλειος Ν. Βαζούρας

Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας: Η Κίνα ως Ανερχόμενη Δύναμη: Φορέας Αναθεωρητισμού και Απειλή Ασφάλειας για τη Δύση;

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις 16 Φεβρουαρίου 2026 από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτος επιβλέπων (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος): Δρ. Δρακουλαράκος Σταύρος

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Δρ. Ζακία Άκρα

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Δρ. Βικτωρία Πιστικού

Ἡ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Ο Βασίλειος Βαζούρας, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Η Κίνα ως Ανερχόμενη Δύναμη: Φορέας Αναθεωρητισμού και Απειλή Ασφάλειας για τη Δύση;», αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Ο Δηλών

Βασίλειος Ν. Βαζούρας

Ευχαριστίες

Με βαθιά συγκίνηση και ευγνωμοσύνη θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όσους στάθηκαν συνοδοιπόροι σε αυτή την απαιτητική διαδρομή και συνέβαλαν, άμεσα ή έμμεσα, στην ολοκλήρωση της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Πρώτα απ' όλα, στη σύζυγό μου, Ξένια. Για την υπομονή που δεν εξαντλήθηκε, για τη σιωπηλή κατανόηση των ωρών μελέτης και για τη δύναμη που μου πρόσφερε χωρίς να τη ζητήσω. Υπήρξε το σταθερό μου έδαφος όταν οι σκέψεις μου ταξίδευαν πολύ μακριά.

Τα παιδιά μου Νικόλαο, Ιωάννη και Γεώργιο, που μου δίδαξαν – χωρίς να το ξέρω – την αξία του χρόνου και της επιμονής. Η παρουσία τους υπήρξε υπενθύμιση ότι κάθε προσπάθεια έχει νόημα όταν επιστρέφεις σε χαμόγελα και αγκαλιές. Αν αυτή η εργασία έχει παλμό, είναι γιατί χτυπά στον ρυθμό τους.

Στη μητέρα μου, για τη διαχρονική πίστη και στήριξη που προσφέρεται χωρίς όρους. Στη μνήμη του πατέρα μου, που, αν και απών, παραμένει διαρκώς παρών ως ηθικό μέτρο, ως παράδειγμα εργατικότητας και αξιοπρέπειας, του οποίου οι αξίες, αν και δεν εκφράζονται πια με λόγια, εξακολουθούν να καθοδηγούν τη σκέψη μου και το ήθος μου.

Τέλος, εκφράζω την ειλικρινή μου ευγνωμοσύνη προς τον επιβλέποντα καθηγητή μου, Δρ. Σταύρο Δρακουλαράκο, για την επιστημονική καθοδήγηση, την ακαδημαϊκή συνέπεια και την εποικοδομητική κριτική. Η συμβολή του υπήρξε καθοριστική για τη μεθοδολογική αρτιότητα της παρούσας εργασίας, αλλά και για τη διαμόρφωση της ακαδημαϊκής μου σκέψης.

Σε όλους τους ανωτέρω οφείλω περισσότερα απ' όσα χωρούν σε λέξεις. Αυτή η εργασία τους ανήκει όσο και σε εμένα.

Περίληψη

Η άνοδος της Κίνας συνιστά τη βαθύτερη δομική μεταβολή του διεθνούς συστήματος στον 21ο αιώνα και επαναφέρει στο προσκήνιο θεμελιώδη ερωτήματα για τη φύση της ισχύος, τη σταθερότητα της διεθνούς τάξης και το μέλλον των σχέσεων μεγάλων δυνάμεων. Από την οικονομική και τεχνολογική της εκτόξευση έως τη στρατηγική της παρουσία σε κρίσιμες γεωπολιτικές περιοχές, η Κίνα αναδεικνύεται σε βασικό δρώντα με αυξανόμενη ικανότητα διαμόρφωσης διεθνών εξελίξεων. Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα Διπλωματική Εργασία έχει ως κύριο στόχο να εξετάσει κατά πόσον η Κίνα δύναται να χαρακτηριστεί ως αναθεωρητική δύναμη και εάν η άνοδός της συνιστά απειλή ασφαλείας για τη Δύση. Η έρευνα βασίζεται σε ποιοτική μεθοδολογία και στη συστηματική ανάλυση δευτερογενών ακαδημαϊκών πηγών. Το θεωρητικό πλαίσιο αντλείται κυρίως από τον νεορεαλισμό, τόσο στην αμυντική όσο και στην επιθετική του εκδοχή, και συμπληρώνεται από τη θεωρία του αναθεωρητισμού και την έννοια της στρατηγικής κουλτούρας. Η θεωρητική ανάλυση πλαισιώνεται από εμπειρικά παραδείγματα που αφορούν τη στρατιωτικοποίηση της Νότιας Σινικής Θάλασσας, τη στρατηγική της Κίνας έναντι της Ταϊβάν, τον τεχνολογικό ανταγωνισμό σε τομείς αιχμής όπως το 5G και η τεχνητή νοημοσύνη, καθώς και την άσκηση ήπιας ισχύος μέσω πολιτισμικών και εκπαιδευτικών μηχανισμών. Τα ευρήματα της μελέτης αναδεικνύουν ότι η Κίνα δεν επιδιώκει την άμεση και συνολική ανατροπή της διεθνούς τάξης, αλλά υιοθετεί μια στρατηγική μετριοπαθούς και επιλεκτικού αναθεωρητισμού. Η συμπεριφορά της χαρακτηρίζεται από σταδιακή αμφισβήτηση συγκεκριμένων κανόνων και ιεραρχιών, κυρίως σε τομείς ζωτικών συμφερόντων, ενώ ταυτόχρονα διατηρεί σημαντικό βαθμό θεσμικής ενσωμάτωσης στο υφιστάμενο διεθνές σύστημα. Η εργασία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η Κίνα αποτελεί φορέα αναθεωρητισμού και συνιστά επιλεκτική και διαρθρωτική απειλή ασφαλείας για τη Δύση, όχι κυρίως μέσω άμεσης στρατιωτικής σύγκρουσης, αλλά μέσω μακροπρόθεσμων μεταβολών στους συσχετισμούς ισχύος, στην τεχνολογία και στους θεσμούς της διεθνούς τάξης. Η κατανόηση αυτής της δυναμικής είναι σημαντική για τη διαμόρφωση ρεαλιστικών και αποτελεσματικών στρατηγικών απαντήσεων στο νέο διεθνές περιβάλλον.

Λέξεις κλειδιά: Κίνα, αναθεωρητισμός, διεθνής ασφάλεια, νεορεαλισμός, διεθνής τάξη, άνοδος μεγάλων δυνάμεων

Abstract

China's rise constitutes the most profound structural transformation of the international system in the twenty-first century, bringing back to the forefront fundamental questions concerning the nature of power, the stability of the international order, and the future of great power relations. From its rapid economic and technological ascent to its expanding strategic presence in key geopolitical regions, China has emerged as a central actor with an increasing capacity to shape global developments. Against this background, this study aims to assess whether China can be characterized as a revisionist power and whether its rise constitutes a security threat to the West. The research employs a qualitative research methodology based on the systematic analysis of secondary academic sources. Its theoretical framework draws primarily on neorealism, in both its defensive and offensive variants, and is complemented by theories of revisionism and the concept of strategic culture. The theoretical analysis is supported by empirical case studies, including the militarization of the South China Sea, China's strategy toward Taiwan, technological competition in critical sectors such as 5G and artificial intelligence, and the projection of soft power through cultural and educational mechanisms. The findings of the research indicate that China does not pursue the immediate and comprehensive overthrow of the international order. Instead, it adopts a strategy of moderate and selective revisionism. Chinese behavior is characterized by the gradual contestation of specific rules, norms, and hierarchies—primarily in areas related to vital national interests—while simultaneously maintaining a significant degree of institutional integration within the existing international system. In conclusion, the thesis argues that China should be understood as a revisionist actor that poses a selective and structural security challenge to the West. This challenge manifests not mainly through direct military confrontation, but through long-term shifts in power distribution, technological competition, and institutional influence within the international order. Understanding this nuanced and incremental form of revisionism is essential for the formulation of realistic and effective Western strategies in an evolving global environment.

Keywords: China, revisionism, international security, neorealism, international order, rising powers

Εισαγωγή

Η άνοδος της Κίνας αποτελεί ένα από τα πλέον καθοριστικά φαινόμενα του διεθνούς συστήματος μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, εγείροντας θεμελιώδη ερωτήματα για τη σταθερότητα της διεθνούς τάξης, τη φύση της ισχύος και τη δυναμική των μεγάλων δυνάμεων. Η ταχεία οικονομική, τεχνολογική και στρατιωτική ενίσχυση της Κίνας έχει οδηγήσει σε έντονες συζητήσεις εντός της θεωρίας των Διεθνών Σχέσεων σχετικά με το αν πρόκειται για μια δύναμη που επιδιώκει την ενσωμάτωση στο υφιστάμενο διεθνές σύστημα ή για έναν αναθεωρητικό δρώντα που αμφισβητεί τους κανόνες και τις ιεραρχίες που το διέπουν (Wohlforth 2008, 131–135; Murray 2018, 2–6). Στο πλαίσιο αυτό, το κύριο ερευνητικό ερώτημα της παρούσας εργασίας είναι διττό: πρώτον, κατά πόσο η Κίνα μπορεί να χαρακτηριστεί ως αναθεωρητική δύναμη στο σύγχρονο διεθνές σύστημα και, δεύτερον, εάν η αναθεωρητική αυτή συμπεριφορά συνιστά απειλή ασφαλείας για τη Δύση. Η παρούσα διπλωματική εργασία επιδιώκει να συμβάλει στη σχετική βιβλιογραφία καλύπτοντας ένα υφιστάμενο ερευνητικό κενό, καθώς συνδυάζει πρόσφατα εμπειρικά δεδομένα, όπως η εντατικοποίηση της στρατιωτικοποίησης στη Νότια Σινική Θάλασσα, η κλιμάκωση γύρω από την Ταϊβάν και ο τεχνολογικός ανταγωνισμός σε τομείς αιχμής, με μια συνθετική νεορεαλιστική ανάλυση. Με τον τρόπο αυτό, η εργασία υπερβαίνει προσεγγίσεις που εστιάζουν αποκλειστικά είτε στην «ειρηνική άνοδο» είτε στη λογική της αναπόφευκτης σύγκρουσης, παρέχοντας μια πιο διαφοροποιημένη ερμηνεία της κινεζικής στρατηγικής συμπεριφοράς.

Η αφορμή για την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος σχετίζεται άμεσα με την αυξανόμενη ένταση στις σχέσεις Κίνας–Δύσης και τη μετατόπιση του κέντρου βάρους της παγκόσμιας πολιτικής προς την περιοχή Ασίας–Ειρηνικού. Εξελίσξεις όπως η στρατιωτικοποίηση της Νότιας Σινικής Θάλασσας, η επιδείνωση της κατάστασης γύρω από την Ταϊβάν, ο τεχνολογικός ανταγωνισμός στους τομείς του 5G και της τεχνητής νοημοσύνης, καθώς και η διεύρυνση πρωτοβουλιών όπως την Πρωτοβουλία Ζώνης και Δρόμου (Belt and Road Initiative), καθιστούν επιτακτική την ανάγκη συστηματικής επιστημονικής ανάλυσης της κινεζικής στρατηγικής συμπεριφοράς (Mazarr 2018, 1–4; Murphy 2022, 15–18). Η σημασία του θέματος δεν είναι μόνο θεωρητική, αλλά και πρακτική, καθώς επηρεάζει άμεσα τη χάραξη πολιτικής ασφάλειας και στρατηγικής από τις δυτικές δυνάμεις.

Η παρούσα εργασία οριοθετεί το αντικείμενό της εστιάζοντας στην Κίνα ως κρατικό δρώντα στο διεθνές σύστημα και εξετάζοντας τη συμπεριφορά της κυρίως από τη σκοπιά της αναθεώρησης της διεθνούς τάξης και της ασφάλειας. Δεν αποσκοπεί σε μια συνολική ιστορική ανάλυση της κινεζικής εξωτερικής πολιτικής, ούτε σε μια πλήρη οικονομική αποτίμηση της κινεζικής ανάπτυξης. Αντιθέτως, εστιάζει σε επιλεγμένα θεωρητικά και εμπειρικά πεδία που σχετίζονται άμεσα με την έννοια του αναθεωρητισμού, όπως η στρατηγική κουλτούρα, η χρήση ισχύος, η τεχνολογία και η γεωπολιτική συμπεριφορά σε κρίσιμες περιοχές (DiCicco και Sanchez 2021, 1–4; Krickovic 2022, 618–620).

Η διεθνής βιβλιογραφία παρουσιάζει σημαντική ποικιλία προσεγγίσεων. Ορισμένοι μελετητές υποστηρίζουν ότι η Κίνα λειτουργεί εντός των πλαισίων της υφιστάμενης διεθνούς τάξης, επιδιώκοντας κυρίως την αύξηση της επιρροής της χωρίς ριζική ανατροπή των κανόνων (Roy 2020, 102–105). Άλλοι, αντιθέτως, την αντιμετωπίζουν ως κατεξοχήν αναθεωρητική δύναμη που αμφισβητεί τόσο περιφερειακά όσο και παγκόσμια το status quo (Rynning και Ringsmose 2008, 20–23; Zhang 2025, 104–106). Η παρούσα εργασία φιλοδοξεί να συμβάλει σε αυτή τη συζήτηση, προτείνοντας μια συνθετική προσέγγιση που υπερβαίνει τη διχοτομία μεταξύ «ειρηνικής ανόδου» και «αναπόφευκτης σύγκρουσης».

Μεθοδολογικά και θεωρητικά, η ανάλυση στηρίζεται κυρίως στη νεορεαλιστική θεωρία, αντλώντας στοιχεία τόσο από τον αμυντικό όσο και από τον επιθετικό ρεαλισμό, ενώ συμπληρώνεται από έννοιες όπως ο αναθεωρητισμός και η στρατηγική κουλτούρα. Η επιλογή αυτή επιτρέπει την ερμηνεία της κινεζικής συμπεριφοράς ως προϊόν δομικών πιέσεων του διεθνούς συστήματος, χωρίς να παραγνωρίζονται οι ιστορικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες της Κίνας (Johnston 1998, 36–39; Heydarian Pashakhanlou 2018, 88–92). Ο νεορεαλισμός παρέχει ένα ιδιαίτερα πρόσφορο αναλυτικό εργαλείο για την περίπτωση της Κίνας, καθώς εστιάζει στη δυναμική της ανόδου ισχύος εντός ενός άναρχου διεθνούς συστήματος και στις αναπόφευκτες στρατηγικές προσαρμογές που αυτή η ανοδική πορεία συνεπάγεται. Παράλληλα, η ενσωμάτωση της έννοιας του αναθεωρητισμού καθιστά εφικτή τη διάκριση μεταξύ συνολικής ανατροπής και επιλεκτικής αναπροσαρμογής της διεθνούς τάξης, ενώ η στρατηγική κουλτούρα λειτουργεί συμπληρωματικά, φωτίζοντας τον τρόπο με τον οποίο οι συστημικές πιέσεις φιλτράρονται μέσα από την ιστορική εμπειρία και την ιδεολογική αυτοαντίληψη της κινεζικής ηγεσίας.

Τέλος, η εργασία αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια πέραν της εισαγωγής και των συμπερασμάτων. Το πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζει το θεωρητικό και εννοιολογικό πλαίσιο

της ανάλυσης. Το δεύτερο εξετάζει την άνοδο της Κίνας στον 21ο αιώνα και τη στρατηγική της. Το τρίτο κεφάλαιο αναλύει εμπειρικά παραδείγματα κινεζικής αναθεωρητικής πολιτικής σε κρίσιμους τομείς. Το τέταρτο κεφάλαιο προβαίνει σε σύνθεση και ερμηνεία των ευρημάτων, απαντώντας στο ερευνητικό ερώτημα. Η εργασία ολοκληρώνεται με τα συμπεράσματα, όπου αποτιμάται συνολικά η σημασία των ευρημάτων και διατυπώνονται προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

Κεφάλαιο 1: Θεωρητικό & Εννοιολογικό Πλαίσιο

1.1 Θεωρίες διεθνών σχέσεων

Οι θεωρίες των Διεθνών Σχέσεων (ΔΣ) αποτελούν αναλυτικά και ερμηνευτικά εργαλεία για την κατανόηση της διεθνούς πολιτικής, προσφέροντας συστηματικά σχήματα ερμηνείας της συμπεριφοράς των κρατών, της δομής του διεθνούς συστήματος και των διαδικασιών διεθνούς αλλαγής (Ηρακλείδης 2015, 21–23). Όπως επισημαίνουν οι Devetak και True (2022, 3-7), οι θεωρίες δεν λειτουργούν απλώς περιγραφικά αλλά συγκροτούν διαφορετικές «οπτικές» για το τι είναι σημαντικό στη διεθνή πολιτική και πώς πρέπει να ερμηνεύονται η ισχύς, τα συμφέροντα και οι ταυτότητες. Υπό αυτή την έννοια, η θεωρία δεν είναι ουδέτερη αλλά ενσωματώνει κανονιστικές και μεθοδολογικές παραδοχές.

Θεμελιώδη θέση στη θεωρητική παράδοση των ΔΣ κατέχει ο ρεαλισμός, ο οποίος αντιμετωπίζει το διεθνές σύστημα ως άναρχο και τα κράτη ως ορθολογικούς δρώντες που επιδιώκουν πρωτίστως την επιβίωσή τους. Θεωρεί ότι η φύση του ανθρώπου είναι επιθετική και κατά συνέπεια κάθε κράτος πρέπει να στοχεύει στην αυτοβοήθεια, καθώς καμία δομή ή ηθική δεν μπορεί να εξασφαλίσει τα πρωταρχικά του συμφέροντα. Ο ρεαλισμός, τόσο στην κλασική όσο και στη δομική του εκδοχή, εστιάζει στην ισχύ, στο εθνικό συμφέρον και στον ανταγωνισμό ως θεμελιώδη χαρακτηριστικά της διεθνούς πολιτικής (Wohlforth 2008, 132–134; Heydarian Pashakhanlou 2018, 12–18). Στο πλαίσιο της δομικής/νεορεαλιστικής εκδοχής, η διεθνής αλλαγή και η ανάδυση αναθεωρητικών δυνάμεων ερμηνεύονται ως αποτέλεσμα μεταβολών στην κατανομή ισχύος και στις αντιλήψεις περί απειλής. Με άλλα λόγια, σε αντίθεση με τον κλασικό ρεαλισμό, ο αμυντικός νεορεαλισμός εστιάζει στη δομή του συστήματος, σε μια μακρο-ανάλυση των γεγονότων, καθώς και στη διαφορά ισχύος μεταξύ ισότιμων κρατών.

Η διαφοροποίηση μεταξύ επιθετικού και αμυντικού νεορεαλισμού εμπλουτίζει περαιτέρω τη θεωρητική κατανόηση της κρατικής συμπεριφοράς. Ο επιθετικός νεορεαλισμός, όπως εκφράζεται χαρακτηριστικά από τον Mearsheimer, υποστηρίζει ότι τα κράτη επιδιώκουν τη μέγιστη δυνατή ισχύ προκειμένου να εξασφαλίσουν την επιβίωσή τους, οδηγούμενα συχνά σε αναθεωρητικές στρατηγικές (Toft 2005, 384–386; Rudloff 2013, 46–49). Αντίθετα, ο αμυντικός νεορεαλισμός υποστηρίζει ότι η υπερβολική συσσώρευση ισχύος μπορεί να είναι αντιπαραγωγική, καθώς προκαλεί εξισορρόπηση από άλλες δυνάμεις (Lobell 2010, 3–6). Κατά συνέπεια, ενώ για τον αμυντικό νεορεαλισμό τα κράτη αποτελούν

μεγιστοποιητές ασφαλείας, για τον επιθετικό είναι μεγιστοποιητές ισχύος. Η διάκριση αυτή είναι σημαντική για την ανάλυση ανερχόμενων δυνάμεων όπως η Κίνα.

Σε αντιπαράβολή με τον ρεαλισμό, ο φιλελευθερισμός τονίζει τον ρόλο των θεσμών, της οικονομικής αλληλεξάρτησης, της αρμονίας συμφερόντων και των εσωτερικών πολιτικών δομών στη διαμόρφωση της διεθνούς συμπεριφοράς (Ηρακλείδης 2019, 45–48). Οι φιλελεύθερες προσεγγίσεις υποστηρίζουν ότι η συνεργασία είναι εφικτή ακόμη και σε συνθήκες αναρχίας, ιδίως μέσω διεθνών θεσμών που μειώνουν την αβεβαιότητα και το κόστος συναλλαγών, όπως αναδεικνύεται από τη νεοφιλελεύθερη θεσμική προσέγγιση των Keohane και Nye (1977), η οποία εστιάζει στην οικονομική αλληλεξάρτηση και στη λειτουργία των διεθνών καθεστώτων (Sørensen, Møller και Jackson 2022, 102–108). Παράλληλα, ο φιλελεύθερος προβληματισμός συνδέει τη φύση των καθεστώτων με τη διεθνή συμπεριφορά των κρατών, τόσο μέσα από τη θεωρία της δημοκρατικής ειρήνης όσο και μέσα από τον «δημοκρατικό νεοφιλελευθερισμό», όπως αυτός εκφράζεται από τον Fukuyama, ο οποίος αποδίδει βασικό ρόλο στη διάδοση της φιλελεύθερης δημοκρατίας για τη σταθερότητα της διεθνούς τάξης (Miller 2010, 563–566).

Ο κονστρουκτιβισμός παρέχει μια διαφορετική οντολογική και επιστημολογική προσέγγιση, εστιάζοντας στον ρόλο των ιδεών, των ταυτοτήτων και των κοινωνικά κατασκευασμένων νοημάτων. Σύμφωνα με αυτή την οπτική, τα συμφέροντα των κρατών δεν είναι δεδομένα αλλά διαμορφώνονται μέσω κοινωνικών αλληλεπιδράσεων και ιστορικών εμπειριών (Spindler και Schieder 2014, 10–14; Heywood 2015, 98–102). Ο κονστρουκτιβισμός είναι ιδιαίτερα χρήσιμος για την ανάλυση μη δυτικών δρώντων, καθώς επιτρέπει την κατανόηση εναλλακτικών αντιλήψεων περί τάξης, ισχύος και νομιμοποίησης. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται και η έννοια της στρατηγικής κουλτούρας, η οποία γεφυρώνει ρεαλιστικές και κονστρουκτιβιστικές προσεγγίσεις. Η στρατηγική κουλτούρα αναφέρεται σε διαχρονικά πρότυπα σκέψης και πρακτικής σχετικά με τη χρήση ισχύος, τα οποία επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων εξωτερικής πολιτικής (Johnston 1998, 36–39). Μελέτες για την Κίνα υπογραμμίζουν τη σημασία του κομφουκιανισμού, της ιστορικής εμπειρίας και της πολιτισμικής μνήμης στη διαμόρφωση της κινεζικής στρατηγικής συμπεριφοράς (Feng 2007, 22–27; Liu 2014, 558–560).

Η συζήτηση περί αναθεωρητισμού εντάσσεται οργανικά στο θεωρητικό αυτό πλαίσιο. Ο αναθεωρητισμός δεν ταυτίζεται κατ' ανάγκην με επιθετικότητα, αλλά περιλαμβάνει διαφορετικούς βαθμούς και μορφές αμφισβήτησης της υφιστάμενης διεθνούς

τάξης (DiCicco και Sanchez 2021, 2–4). Σύγχρονες τυπολογίες διακρίνουν μεταξύ μετριοπαθούς και ριζικού αναθεωρητισμού, λαμβάνοντας υπόψη τόσο υλικούς όσο και ιδεατούς παράγοντες (Krickovic 2022, 618–620; Termine 2025a, 13–18). Τέλος, η αυξανόμενη προσοχή στη μη δυτική θεωρητική σκέψη αναδεικνύει τα όρια της δυτικοκεντρικής ανάλυσης. Κινέζοι και άλλοι μη δυτικοί μελετητές προτείνουν πιο προσαρμοστικές και συνθετικές προσεγγίσεις, οι οποίες συνδυάζουν υλικούς και πολιτισμικούς παράγοντες (Geeraerts και Jing 2001, 253–256; Guo 2025, 3–5). Η ενσωμάτωση αυτών των προσεγγίσεων είναι σημαντική για την κατανόηση της Κίνας ως ανερχόμενης δύναμης και δυνητικού φορέα αναθεωρητισμού.

1.2 Ορισμός και χαρακτηριστικά του αναθεωρητισμού

Ο αναθεωρητισμός στις ΔΣ αναφέρεται στη στάση και τη συμπεριφορά κρατών που επιδιώκουν την τροποποίηση θεμελιωδών πτυχών της υφιστάμενης διεθνούς τάξης, είτε σε επίπεδο κανόνων, είτε θεσμών, είτε κατανομής ισχύος. Σε αντίθεση με τα κράτη υπέρ της διατήρησης του status quo, τα οποία αποδέχονται σε γενικές γραμμές την υπάρχουσα τάξη και τη θέση τους εντός αυτής, τα αναθεωρητικά κράτη αμφισβητούν τη νομιμοποίησή της ή θεωρούν ότι δεν αντανακλά επαρκώς τα συμφέροντα και το κύρος τους (DiCicco και Sanchez 2021, 2–4). Ο αναθεωρητισμός δεν αποτελεί ενιαία ή μονοδιάστατη έννοια, αλλά περιλαμβάνει ένα φάσμα συμπεριφορών και στρατηγικών (Ηρακλείδης 2015, 138–140).

Η σύγχρονη βιβλιογραφία απορρίπτει την απλουστευτική ταύτιση του αναθεωρητισμού με την επιθετικότητα ή τον πόλεμο. Αντιθέτως, αναγνωρίζει ότι τα κράτη μπορούν να επιδιώκουν αναθεώρηση με ειρηνικά, θεσμικά ή σταδιακά μέσα, χωρίς άμεση προσφυγή στη βία. Οι DiCicco και ο Sanchez (2021, 5-7) επισημαίνουν ότι ο αναθεωρητισμός μπορεί να εκδηλωθεί μέσω διπλωματικής πίεσης, θεσμικής αναδιαμόρφωσης ή επιλεκτικής συμμόρφωσης με διεθνείς κανόνες, ανάλογα με τις δυνατότητες και τους περιορισμούς του κράτους. Επομένως, ο αναθεωρητισμός συνιστά περισσότερο στρατηγικό προσανατολισμό παρά συγκεκριμένη τακτική.

Αξιοσημείωτη συμβολή στη θεωρητική αποσαφήνιση της έννοιας παρέχει η τυπολογική προσέγγιση του Krickovic, ο οποίος διακρίνει μεταξύ διαφορετικών μορφών αναθεωρητισμού με βάση το εύρος και την ένταση των επιδιώξεων. Σύμφωνα με αυτή την οπτική, ορισμένα κράτη επιδιώκουν περιορισμένες αλλαγές εντός του συστήματος, ενώ άλλα στοχεύουν σε βαθύτερη ανατροπή της διεθνούς τάξης (Krickovic 2022, 618–621). Η

διάκριση αυτή επιτρέπει την αποφυγή δυαδικών κατηγοριοποιήσεων και διευκολύνει τη συγκριτική ανάλυση αναδυόμενων δυνάμεων.

Σημαντική είναι επίσης η συμβολή του Termine, ο οποίος εισάγει τη διάκριση μεταξύ μετριοπαθούς και ριζικού αναθεωρητισμού. Ο μετριοπαθής αναθεωρητισμός αφορά κράτη που επιδιώκουν αυξημένο ρόλο και αναγνώριση χωρίς να απορρίπτουν πλήρως το υφιστάμενο διεθνές σύστημα, ενώ ο ριζικός αναθεωρητισμός στοχεύει στη θεμελιώδη αναδόμηση των κανόνων και της κατανομής ισχύος (Termine 2025a, 14–18). Η προσέγγιση αυτή είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για την ανάλυση κρατών που κινούνται μεταξύ συνεργασίας και αμφισβήτησης. Πέρα από τις υλικές διαστάσεις, η βιβλιογραφία τονίζει τον ρόλο των ιδεατών και κοινωνικών παραγόντων στον αναθεωρητισμό. Η Murray υπογραμμίζει ότι πολλές αναθεωρητικές συμπεριφορές πηγάζουν από την αναζήτηση διεθνούς κύρους και αναγνώρισης, ιδίως από ανερχόμενες δυνάμεις που θεωρούν ότι το status τους δεν ανταποκρίνεται στις πραγματικές τους δυνατότητες (Murray 2018, 4–7). Ο αναθεωρητισμός, υπό αυτό το πρίσμα, δεν αφορά μόνο υλικά οφέλη αλλά και συμβολικές διαστάσεις ισχύος.

Τέλος, η πρόσφατη βιβλιογραφία επισημαίνει ότι οι αιτίες του αναθεωρητισμού είναι σύνθετες και συνδέονται με εσωτερικές, διεθνείς και συστημικές μεταβλητές. Ο Zhang συνοψίζει τη σχετική έρευνα, επισημαίνοντας ότι παράγοντες όπως η οικονομική άνοδος, οι ιστορικές εμπειρίες αδικίας, οι αντιλήψεις των ελίτ και οι περιορισμοί του διεθνούς συστήματος συνδυάζονται για να διαμορφώσουν αναθεωρητικές στρατηγικές (Zhang 2025, 104–107). Συνεπώς, ο αναθεωρητισμός πρέπει να αναλύεται ως δυναμικό και εξελισσόμενο φαινόμενο, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της ανόδου της Κίνας.

1.3 Ρεαλισμός (αμυντικός – επιθετικός) και αναθεωρητικές δυνάμεις

Ο ρεαλισμός αποτελεί τη θεωρητική παράδοση που έχει συνδεθεί περισσότερο από κάθε άλλη με την έννοια του αναθεωρητισμού στις ΔΣ. Κοινό σημείο όλων των ρεαλιστικών προσεγγίσεων είναι η παραδοχή της άναρχης φύσης του διεθνούς συστήματος και η αντίληψη ότι τα κράτη λειτουργούν ως βασικοί δρώντες που επιδιώκουν την επιβίωσή τους μέσω της ισχύος. Ωστόσο, εντός του ρεαλισμού έχει αναπτυχθεί μια σημαντική θεωρητική διαφοροποίηση μεταξύ αμυντικού και επιθετικού ρεαλισμού, η οποία επηρεάζει καθοριστικά τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύεται η αναθεωρητική συμπεριφορά των κρατών (Wohlforth 2008, 134–137; Heydarian Pashakhanlou 2018, 21–25). Ο ρεαλισμός, όπως τον

παρουσιάζει ο Ηρακλείδης (2015, 61-64), εστιάζει στη διαρκή επιδίωξη ισχύος και ασφάλειας από τα κράτη, εντός ενός άναρχου διεθνούς συστήματος που περιορίζει τις δυνατότητες σταθερής συνεργασίας.

Ο αμυντικός ρεαλισμός υποστηρίζει ότι τα κράτη επιδιώκουν πρωτίστως την ασφάλεια και όχι τη μέγιστη δυνατή ισχύ. Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, η αναρχία δεν οδηγεί αναγκαστικά σε επιθετική συμπεριφορά, καθώς η υπερβολική επέκταση μπορεί να προκαλέσει αντιδράσεις εξισορρόπησης από άλλα κράτη και, τελικά, να μειώσει την ασφάλεια του αναθεωρητικού δρώντα. Η επιδίωξη περιορισμένων και στοχευμένων αλλαγών θεωρείται συχνά πιο ορθολογική στρατηγική από την πλήρη ανατροπή της διεθνούς τάξης (Lobell 2010, 6–9; Rudloff 2013, 48–52). Στο πλαίσιο αυτό, ο αναθεωρητισμός ερμηνεύεται ως αποτέλεσμα αμυντικών κινήτρων και όχι εγγενώς επιθετικών φιλοδοξιών.

Αντίθετα, ο επιθετικός ρεαλισμός υιοθετεί μια πιο απαισιόδοξη αντίληψη για τις διεθνείς σχέσεις, θεωρώντας ότι τα κράτη, λόγω της αβεβαιότητας σχετικά με τις προθέσεις των άλλων, επιδιώκουν τη μεγιστοποίηση της ισχύος τους. Η επιβίωση εξασφαλίζεται όχι μέσω της ισορροπίας, αλλά μέσω της κυριαρχίας ή, τουλάχιστον, της περιφερειακής ηγεμονίας. Σε αυτό το θεωρητικό πλαίσιο, ο αναθεωρητισμός θεωρείται σχεδόν αναπόφευκτος για τις ανερχόμενες δυνάμεις, οι οποίες επιδιώκουν να αναδιαμορφώσουν την κατανομή ισχύος προς όφελός τους (Toft 2005, 383–386; Mearsheimer όπως συζητείται στο Williams 2007, 108–112).

Η διάκριση μεταξύ αμυντικού και επιθετικού ρεαλισμού έχει άμεσες συνέπειες για την κατανόηση των αναθεωρητικών δυνάμεων. Από την σκοπιά του αμυντικού, ένα κράτος μπορεί να χαρακτηριστεί αναθεωρητικό χωρίς να επιδιώκει συστημική ανατροπή, αλλά επειδή θεωρεί ότι η υφιστάμενη τάξη υπονομεύει την ασφάλειά του. Αντιθέτως, ο επιθετικός ρεαλισμός τείνει να αντιμετωπίζει κάθε σημαντική άνοδο ισχύος ως δυνητικά αναθεωρητική και απειλητική, ανεξαρτήτως των διακηρυγμένων προθέσεων του κράτους (Rynning και Ringsmose 2008, 22–25). Η διαφορά αυτή εξηγεί και τις αποκλίνουσες αξιολογήσεις της συμπεριφοράς της Κίνας στη σύγχρονη βιβλιογραφία. Η διάκριση μεταξύ αμυντικού και επιθετικού ρεαλισμού, όπως αναλύεται στη σύγχρονη θεωρητική συζήτηση, αποτυπώνει διαφορετικές εκτιμήσεις σχετικά με το αν η επιδίωξη ισχύος οδηγεί στη σταθερότητα ή στην αναθεώρηση της διεθνούς τάξης (Ηρακλείδης 2019, 73–77).

Η έννοια του status quo διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη ρεαλιστική ανάλυση του αναθεωρητισμού. Σύμφωνα με τη Murray, τα κράτη δεν επιδιώκουν μόνο υλικά οφέλη αλλά και αναγνώριση της θέσης τους στο διεθνές σύστημα. Όταν υφίσταται ασυμφωνία μεταξύ της υλικής ισχύος ενός κράτους και του διεθνούς κύρους που του αποδίδεται, ενδέχεται να αναπτυχθούν αναθεωρητικές στρατηγικές (Murray 2018, 6–9). Η διάσταση αυτή γεφυρώνει τον κλασικό ρεαλισμό με νεότερες θεωρητικές προσεγγίσεις που ενσωματώνουν ιδεατούς παράγοντες. Σημαντική είναι και η συμβολή του Krickovic (2022, 620-624), ο οποίος επισημαίνει ότι οι αναθεωρητικές δυνάμεις δεν συγκροτούν μια ομοιογενή κατηγορία. Ορισμένα κράτη επιδιώκουν περιορισμένες τροποποιήσεις της τάξης (selective revisionism), ενώ άλλα υιοθετούν ευρύτερες στρατηγικές αμφισβήτησης. Η ρεαλιστική θεωρία, ιδίως στη νεοκλασική της εκδοχή, επιτρέπει την ανάλυση αυτών των διαφοροποιήσεων μέσω ενσωμάτωσης εσωτερικών μεταβλητών και αντιλήψεων των ελίτ.

Ο κλασικός ρεαλισμός, όπως διατυπώθηκε από τον Morgenthau, προσφέρει μια πιο σύνθετη προσέγγιση στον αναθεωρητισμό, αναγνωρίζοντας τη σημασία της ανθρώπινης φύσης, της ηθικής και της πολιτικής κρίσης. Σε αντίθεση με τον δομικό ρεαλισμό, ο κλασικός ρεαλισμός δεν θεωρεί τη συμπεριφορά των κρατών αποκλειστικά προϊόν συστημικών πιέσεων, αλλά αποτέλεσμα επιλογών και αντιλήψεων ηγεσίας (Williams 2007, 56–60). Η προσέγγιση αυτή είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για την κατανόηση αναθεωρητικών στρατηγικών που δεν υπαγορεύονται άμεσα από την κατανομή ισχύος. Η σύγχρονη βιβλιογραφία επισημαίνει ότι ο ρεαλισμός, παρά τις διαφοροποιήσεις του, παραμένει το βασικό θεωρητικό πλαίσιο για την ανάλυση της διεθνούς αλλαγής. Ωστόσο, η ερμηνευτική του επάρκεια ενισχύεται όταν συνδυάζεται με άλλες προσεγγίσεις, όπως ο κονστρουκτιβισμός και η ανάλυση στρατηγικής κουλτούρας. Όπως σημειώνουν οι Rynning και Ringsmose, η αναβίωση του κλασικού ρεαλισμού επιτρέπει την κατανόηση της αναθεωρητικής συμπεριφοράς όχι μόνο ως προϊόν ισχύος, αλλά και ως αποτέλεσμα ιστορικών εμπειριών και πολιτικών αφηγήσεων (Rynning και Ringsmose 2008, 30–33).

1.4 Στρατηγική κουλτούρα – Η Κίνα ως περίπτωση μελέτης

Η έννοια της στρατηγικής κουλτούρας αναφέρεται σε διαχρονικά πρότυπα σκέψης, αντιλήψεων και πρακτικών σχετικά με τη χρήση ισχύος και την άσκηση στρατηγικής, τα οποία διαμορφώνονται από ιστορικές εμπειρίες, πολιτισμικές παραδόσεις και συλλογικές μνήμες. Σε αντίθεση με καθαρά υλιστικές προσεγγίσεις, η στρατηγική κουλτούρα υποστηρίζει ότι οι επιλογές των κρατών δεν καθορίζονται αποκλειστικά από τη δομή του

διεθνούς συστήματος, αλλά φιλτράρονται μέσα από εδραιωμένα γνωσιακά και κανονιστικά πλαίσια (Johnston 1998, 36–39). Ως εκ τούτου, προσφέρει ένα χρήσιμο συμπληρωματικό εργαλείο στην ανάλυση της εξωτερικής πολιτικής.

Η Κίνα αποτελεί εμβληματικό παράδειγμα για τη μελέτη της στρατηγικής κουλτούρας, καθώς η συμπεριφορά της δεν μπορεί να κατανοηθεί πλήρως χωρίς αναφορά στη μακρά ιστορική της συνέχεια. Ο Johnston εισάγει την έννοια του «cultural realism» για να περιγράψει μια κινεζική στρατηγική παράδοση που συνδυάζει πραγματιστικές εκτιμήσεις ισχύος με βαθιά ριζωμένες αντιλήψεις περί τάξης, ιεραρχίας και αποτροπής (Johnston 1998, 55–58). Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, η κινεζική στρατηγική σκέψη δεν είναι εγγενώς ειρηνική ή επιθετική, αλλά χαρακτηρίζεται από υπολογισμένη χρήση ισχύος.

Η συμβολή του κομφουκιανισμού στη διαμόρφωση της κινεζικής στρατηγικής κουλτούρας έχει αποτελέσει αντικείμενο εκτεταμένης συζήτησης. Η Feng (2007, 24-28) υποστηρίζει ότι κομφουκιανές αξίες, όπως η έμφαση στην αρμονία, την ιεραρχία και τη νομιμοποίηση της εξουσίας, επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο η κινεζική ηγεσία αντιλαμβάνεται τη διεθνή πολιτική και τη χρήση βίας. Ωστόσο, οι αξίες αυτές δεν αποκλείουν τη στρατιωτική ισχύ, αλλά την εντάσσουν σε ένα ηθικοπολιτικό πλαίσιο που αποσκοπεί στη διατήρηση της τάξης.

Παράλληλα, σύγχρονες μελέτες τονίζουν ότι η κινεζική στρατηγική κουλτούρα δεν είναι στατική, αλλά εξελίσσεται σε συνάρτηση με τις μεταβαλλόμενες διεθνείς συνθήκες. Ο Scobell (2005, 6-9) αμφισβητεί απλουστευτικές ή όπως τις αναφέρει «fortune cookie» ερμηνείες της κινεζικής συμπεριφοράς, επισημαίνοντας ότι η στρατηγική κουλτούρα της Κίνας συνδυάζει αμυντικά αφηγήματα με πρακτικές που μπορούν να εκληφθούν ως αποτρεπτικές ή ακόμη και καταναγκαστικές. Η διττότητα αυτή εξηγεί τις αντιφάσεις μεταξύ ρητορικής ειρηνικής ανόδου και πρακτικών ισχύος. Η χρήση βίας από την Κίνα αναδεικνύει ένα ακόμη κρίσιμο πεδίο ανάλυσης της στρατηγικής κουλτούρας. Ο Liu (2014, 558-561) υποστηρίζει ότι η κινεζική προσέγγιση στη βία διαμορφώνεται από ηθικές και πολιτικές παραμέτρους, στις οποίες η στρατιωτική δράση θεωρείται θεμιτή όταν εξυπηρετεί την αποκατάσταση της τάξης ή την υπεράσπιση ζωτικών συμφερόντων. Αυτή η οπτική συμβάλλει στην κατανόηση της επιλεκτικής και περιορισμένης χρήσης ισχύος.

Επιπλέον, η στρατηγική κουλτούρα της Κίνας πρέπει να εξεταστεί και στο πλαίσιο της θεωρητικής αυτοαντίληψης των Κινέζων μελετητών. Οι Geeraerts και Jing (2001, 253-

256) επισημαίνουν ότι η κινεζική θεωρητική σκέψη στις Διεθνείς Σχέσεις επιχειρεί να συνδυάσει δυτικές θεωρίες με εγχώριες παραδόσεις, δημιουργώντας υβριδικά αναλυτικά σχήματα. Η κατανόηση αυτής της διάστασης είναι σημαντική για την αξιολόγηση της Κίνας ως αναθεωρητικής δύναμης, καθώς αναδεικνύει ότι οι στρατηγικές της επιλογές δεν αποτελούν απλή αντανάκλαση υλικής ισχύος, αλλά προϊόν ιδιαίτερης ιστορικής και πολιτισμικής εμπειρίας. Η ανάγκη υπέρβασης της δυτικοκεντρικής θεωρητικής ανάλυσης αναδεικνύεται και από τον Ηρακλείδη, ο οποίος τονίζει τη σημασία της ιστορικής και πολιτισμικής ιδιαιτερότητας στην ανάλυση ανερχόμενων δυνάμεων όπως η Κίνα (Ηρακλείδης 2015, 210–213).

Η επιλογή του νεορεαλισμού και της έννοιας του αναθεωρητισμού ως βασικών αναλυτικών εργαλείων για την εξέταση της Κίνας αιτιολογείται από την ικανότητά τους να ερμηνεύουν συστηματικά τη σχέση μεταξύ ανόδου ισχύος, διεθνούς δομής και συμπεριφοράς των κρατών. Ο νεορεαλισμός, εστιάζοντας στην άναρχη φύση του διεθνούς συστήματος και στις πιέσεις που απορρέουν από την κατανομή ισχύος, παρέχει ένα συνεκτικό πλαίσιο για την κατανόηση των στρατηγικών επιλογών ανερχόμενων δυνάμεων που επιδιώκουν αναπροσαρμογή της θέσης τους στο διεθνές σύστημα (Ηρακλείδης 2019, 73–77). Παράλληλα, η έννοια του αναθεωρητισμού επιτρέπει τη διάκριση μεταξύ διαφορετικών βαθμών και μορφών αμφισβήτησης της διεθνούς τάξης, αποφεύγοντας τη μονοδιάστατη ταύτιση της Κίνας με επιθετική δύναμη, καθώς και την εξίσου προβληματική θεώρησή της ως πλήρως status quo δρώντα (DiCicco και Sanchez 2021, 2–4).

Αντιθέτως, οι φιλελεύθερες προσεγγίσεις, παρότι χρήσιμες για την ανάλυση της οικονομικής αλληλεξάρτησης και των θεσμών, παρουσιάζουν περιορισμένη ερμηνευτική ισχύ όταν πρόκειται για ζητήματα σκληρής ισχύος, ασφάλειας και στρατηγικού ανταγωνισμού, τα οποία βρίσκονται στον πυρήνα της κινεζικής εξωτερικής πολιτικής (Sørensen, Møller και Jackson 2022, 102–108). Ομοίως, ο κονστρουκτιβισμός συμβάλλει ουσιαστικά στην κατανόηση ταυτοτήτων και αφηγήσεων, αλλά δυσκολεύεται να εξηγήσει επαρκώς γιατί συγκεκριμένες υλικές μεταβολές οδηγούν σε συγκεκριμένες στρατηγικές συμπεριφορές (Spindler και Schieder 2014, 13–15). Η συνδυαστική αξιοποίηση του νεορεαλισμού με την έννοια του αναθεωρητισμού και τη συμπληρωματική έννοια της στρατηγικής κουλτούρας επιτρέπει, μια πιο ολοκληρωμένη ανάλυση της κινεζικής περίπτωσης, η οποία λαμβάνει υπόψη τις συστημικές πιέσεις και τις ιστορικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες που διαμορφώνουν τη συμπεριφορά της Κίνας ως ανερχόμενης δύναμης.

Κεφάλαιο 2: Η Κίνα στον 21ο αιώνα – Ανάδυση και Στρατηγική

2.1 Η οικονομική και τεχνολογική άνοδος

Η οικονομική άνοδος της Κίνας στον 21ο αιώνα συνδέεται άρρηκτα με τη σταδιακή μετατροπή της οικονομικής ισχύος σε τεχνολογική και, τελικά, στρατηγική ισχύ. Η μετάβαση από το μοντέλο της μεταποίησης χαμηλού κόστους σε ένα πρότυπο υψηλής προστιθέμενης αξίας αποτελεί αναπτυξιακή επιλογή, αλλά και στρατηγική απάντηση στις πιέσεις ενός ανταγωνιστικού διεθνούς συστήματος. Η κινεζική ηγεσία αναγνώρισε τα διαρθρωτικά όρια του εξαγωγικού μοντέλου και επεδίωξε τη συστηματική αναβάθμιση της παραγωγικής της βάσης, ώστε να διασφαλίσει μακροχρόνια οικονομική και πολιτική αυτονομία. Ο Murphy (2022, 22–24) υποστηρίζει ότι η οικονομία εντάσσεται στον κινεζικό στρατηγικό σχεδιασμό ως βασικός πυλώνας εθνικής ισχύος, ισοδύναμος με τη στρατιωτική και τη διπλωματική διάσταση.

Η εμπορική διάσταση της κινεζικής ανόδου αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της παγκόσμιας οικονομικής αρχιτεκτονικής. Η Κίνα έχει εξελιχθεί στον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο για περισσότερες από εκατό χώρες, γεγονός που της προσδίδει σημαντική διαπραγματευτική ισχύ και δυνατότητα άσκησης γεωοικονομικής επιρροής. Οι κινεζικές εξαγωγές μετατοπίζονται σταδιακά από προϊόντα χαμηλής τεχνολογίας σε βιομηχανικό και τεχνολογικό εξοπλισμό υψηλότερης προστιθέμενης αξίας, αντανakλώντας τη στρατηγική επιδίωξη αναβάθμισης της θέσης της χώρας στις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας. Ενδεικτικά παραδείγματα αυτής της μετατόπισης αποτελούν η αυξανόμενη παρουσία της Κίνας στις εξαγωγές τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού και υποδομών 5G, βιομηχανικών ρομπότ, εξοπλισμού ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, προηγμένων σιδηροδρομικών συστημάτων υψηλής ταχύτητας, καθώς και ολοένα πιο σύνθετων ηλεκτρονικών και ψηφιακών τεχνολογιών διττής χρήσης, οι οποίες συνδέουν άμεσα την οικονομική παραγωγή με στρατηγικές και αμυντικές δυνατότητες. Ο Pisciotta (2023, 98–102) επισημαίνει ότι η κινεζική εμπορική πολιτική δεν είναι ουδέτερη, αλλά εντάσσεται σε έναν μακροπρόθεσμο σχεδιασμό που αποσκοπεί στη μείωση της εξάρτησης από δυτικές αγορές και θεσμούς.

Βασικό στοιχείο αυτής της πορείας υπήρξε η κρατικά κατευθυνόμενη επένδυση σε κρίσιμους τεχνολογικούς τομείς. Προγράμματα όπως το Made in China 2025 στόχευσαν ρητά στην απόκτηση ηγετικής θέσης σε στρατηγικούς κλάδους υψηλής τεχνολογίας, πολλοί εκ των οποίων διαθέτουν χαρακτήρα διττής χρήσης. Η επιδίωξη αυτάρκειας στους

ημιαγωγούς, για παράδειγμα, συνδέεται άμεσα με την επιχειρησιακή αξιοπιστία προηγμένων οπλικών συστημάτων και ψηφιακών υποδομών διοίκησης και ελέγχου. Ο Mazarr (2018, 17–20) υποστηρίζει ότι η τεχνολογική εξάρτηση συνιστά σημαντικό στρατηγικό μειονέκτημα για κάθε ανερχόμενη δύναμη, ιδίως σε περιβάλλον εντεινόμενου ανταγωνισμού μεγάλων δυνάμεων.

Η έμφαση στην τεχνολογία αποτυπώνεται με ιδιαίτερη σαφήνεια στον τομέα της τεχνητής νοημοσύνης και των ψηφιακών εφαρμογών. Η Κίνα επενδύει συστηματικά σε αλγορίθμους μεγάλων δεδομένων και αυτοματοποιημένα συστήματα λήψης αποφάσεων, τα οποία αξιοποιούνται σε πολιτικές και στρατιωτικές δομές. Η ενσωμάτωση αυτών των τεχνολογιών σε συστήματα πληροφοριών και διοίκησης ενισχύει τη δυνατότητα ταχείας και συντονισμένης αντίδρασης σε συνθήκες κρίσης. Ο Ho (2021, 23–24) επισημαίνει ότι η τεχνολογία αντιμετωπίζεται από την κινεζική ηγεσία ως μέσο εθνικής αναγέννησης και δε συνιστά αποκλειστικά εργαλείο οικονομικής μεγέθυνσης.

Παράλληλα, η τεχνολογική άνοδος συνοδεύεται από εντυπωσιακή πρόοδο στον εξοπλιστικό τομέα. Η ανάπτυξη προηγμένων πυραυλικών δυνατοτήτων, υπερηχητικών οπλικών συστημάτων και σύγχρονων ναυτικών πλατφορμών καταδεικνύει τη στενή σύνδεση οικονομικών πόρων και στρατιωτικής καινοτομίας. Σύμφωνα με έκθεση του Congressional Research Service (CRS) που έχει δημοσιευτεί από το U.S. Department of Defense σε αναφορά προς το Κογκρέσο, το ναυτικό της Κίνας (PLAN) είναι το μεγαλύτερο στον κόσμο με βάση τον αριθμό μάχιμων πλοίων (battle force platforms), με περισσότερα από 370 πλοία, συμπεριλαμβανομένων κύριων επιφανειακών πλοίων, υποβρυχίων, αποβατικών, ναρκοπολέμου, αεροπλανοφόρων και βοηθητικών, και αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω σε περίπου 395 πλοία έως το 2025 και 435 έως το 2030 (Congressional Research Service 2025). Ο Ho (2021, 55-59) υποστηρίζει ότι η στρατηγική ισχύς προϋποθέτει διαρθρωτική οικονομική ικανότητα, η οποία επιτρέπει τη διατήρηση και αναβάθμιση στρατιωτικών δυνατοτήτων σε βάθος χρόνου. Η κινεζική περίπτωση επιβεβαιώνει ότι η οικονομική ανάπτυξη λειτουργεί ως αναγκαία βάση για τη στρατιωτική ισχύ.

Η οικονομική ισχύς της Κίνας λειτουργεί επίσης ως εργαλείο γεωοικονομικής επιρροής. Μέσω επενδύσεων σε κρίσιμες υποδομές και εμπορικά δίκτυα, δημιουργούνται σχέσεις εξάρτησης που μπορούν να μεταφραστούν σε πολιτική επιρροή χωρίς άμεσο εξαναγκασμό. Ο Pisciotta (2023, 104–108) υποστηρίζει ότι η κινεζική στρατηγική βασίζεται

στη συσσώρευση δομικής ισχύος, στοιχείο που συνάδει με τυπολογίες μετριοπαθούς αναθεωρητισμού και επιβεβαιώνεται από τον Krickovic (2022, 618–621).

Ιδιαίτερη σημασία για την κινεζική στρατηγική έχει η συμμετοχή στους BRICS (Brazil, Russia, India, China, South Africa), οι οποίοι λειτουργούν ως πλατφόρμα συντονισμού αναδύομενων δυνάμεων εκτός του δυτικοκεντρικού θεσμικού πλαισίου. Μέσω των BRICS και της Νέας Αναπτυξιακής Τράπεζας, η Κίνα προωθεί εναλλακτικούς μηχανισμούς χρηματοδότησης και οικονομικής συνεργασίας, επιδιώκοντας τη μείωση της εξάρτησης από δυτικούς θεσμούς. Ο Mazarr (2018, 28–31) επισημαίνει ότι η στρατηγική αυτή συμβάλλει στη σταδιακή αναμόρφωση της διεθνούς οικονομικής τάξης χωρίς ανοιχτή ρήξη.

Ο ανταγωνισμός με τις Ηνωμένες Πολιτείες αποτελεί τον κύριο άξονα της κινεζικής οικονομικής και τεχνολογικής στρατηγικής. Ο Mearsheimer (2006, 267–271) υποστηρίζει ότι η μετατροπή οικονομικής ισχύος σε στρατιωτική και τεχνολογική ικανότητα αποτελεί αναπόφευκτη εξέλιξη για κάθε ανερχόμενη δύναμη που επιδιώκει στρατηγική αυτονομία. Οι περιορισμοί στις εξαγωγές προηγμένων τεχνολογιών και οι έλεγχοι στις αλυσίδες εφοδιασμού αναδεικνύουν ότι η οικονομική αλληλεξάρτηση έχει μετατραπεί σε πεδίο στρατηγικής αντιπαράθεσης.

Επισημαίνεται ότι ο εμπορικός πόλεμος μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και των κύριων εμπορικών τους εταίρων, όπως η Κίνα, ο Καναδάς και η Ευρωπαϊκή Ένωση, έχει κλιμακωθεί σημαντικά το τελευταίο διάστημα. Προαναγγέλλοντας τις προθέσεις του από την ημέρα της εκλογής του, ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τράμπ, στις 27 Φεβρουαρίου 2025, ανακοίνωσε την επιβολή πρόσθετων τελωνειακών δασμών 10% στα κινεζικά προϊόντα, με ισχύ από τις 4 Μαρτίου (Ναυτικά Χρονικά 2025). Η Κίνα αντέδρασε έντονα, χαρακτηρίζοντας τους δασμούς «μονομερείς πρακτικές» και ανακοίνωσε την πρόθεσή της να προσφύγει στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), ζητώντας συμμόρφωση με τους διεθνείς κανόνες (insider 2025).

Τέλος, η κινεζική ηγεσία πλαισιώνει την οικονομική και τεχνολογική άνοδο ως ιστορική αποκατάσταση, στον απόηχο τραυματικών εμπειριών όπως οι Πόλεμοι του Οπίου και η μακρόχρονη βρετανική διοίκηση του Χονγκ Κονγκ, και όχι ως ανατρεπτική πρόκληση προς το διεθνές σύστημα. Η αφήγηση αυτή επιτρέπει τη νομιμοποίηση της ενίσχυσης τεχνολογικών και στρατιωτικών δυνατοτήτων, χωρίς ανοιχτή απόρριψη της διεθνούς τάξης.

Ωστόσο, όπως επισημαίνει ο Ηρακλείδης (2019, 112–115), τέτοιες στρατηγικές επιλογές συνιστούν χαρακτηριστικό γνώρισμα αναθεωρητικών δυνάμεων που επιδιώκουν αναπροσαρμογή της διεθνούς ιεραρχίας με σταδιακά και συστηματικά μέσα.

2.2 To Belt and Road Initiative

Η Πρωτοβουλία Ζώνης και Δρόμου ή Belt and Road Initiative (BRI), η οποία ανακοινώθηκε το 2013 από τον Πρόεδρο της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, Xi Jinping, συνιστά το πλέον φιλόδοξο και σύνθετο εγχείρημα εξωτερικής οικονομικής πολιτικής της σύγχρονης Κίνας. Παρότι παρουσιάζεται επισήμως ως αναπτυξιακή και συνεργατική πρωτοβουλία, το BRI υπερβαίνει σαφώς τα όρια μιας συμβατικής οικονομικής στρατηγικής. Πρόκειται για ένα συνεκτικό πλαίσιο μέσω του οποίου η Κίνα επιχειρεί να αναδιαμορφώσει τις παγκόσμιες ροές εμπορίου, επενδύσεων και υποδομών, ενισχύοντας ταυτόχρονα τη γεωοικονομική και γεωπολιτική της θέση. Ο Murphy (2022, 68–69) υποστηρίζει ότι το BRI λειτουργεί ως μηχανισμός προβολής ισχύος χαμηλής ορατότητας, δίνοντας στην Κίνα τη δυνατότητα να επεκτείνει την επιρροή της χωρίς να προσφεύγει σε άμεσες μορφές καταναγκασμού. Η πρωτοβουλία εντάσσεται, συνεπώς, σε μια στρατηγική σταδιακής αναπροσαρμογής της διεθνούς τάξης, συμβατή με τη λογική του μετριοπαθούς αναθεωρητισμού.

Βασικό χαρακτηριστικό του BRI αποτελεί η έμφαση στις υποδομές, οι οποίες αντιμετωπίζονται από την κινεζική ηγεσία ως θεμέλιο της οικονομικής ανάπτυξης αλλά και ως εργαλείο στρατηγικής διασύνδεσης. Λιμένες, σιδηροδρομικά δίκτυα, ενεργειακοί αγωγοί και ψηφιακές υποδομές δημιουργούν φυσικές και λειτουργικές εξαρτήσεις που ενισχύουν τη θέση της Κίνας ως κόμβου του παγκόσμιου εμπορίου. Ενδεικτικά παραδείγματα αποτελούν η κινεζική διαχείριση και αναβάθμιση του λιμένα του Πειραιά μέσω της COSCO, η ανάπτυξη του λιμένα Gwadar στο Πακιστάν ως κρίσιμου κόμβου του China–Pakistan Economic Corridor, καθώς και η επένδυση σε σιδηροδρομικούς διαδρόμους Κίνας–Ευρώπης που μειώνουν σημαντικά τον χρόνο μεταφοράς εμπορευμάτων. Παράλληλα, οι ενεργειακοί αγωγοί στην Κεντρική Ασία και οι ψηφιακές υποδομές του λεγόμενου “Digital Silk Road”, όπως δίκτυα οπτικών ινών και τηλεπικοινωνιακές πλατφόρμες, ενισχύουν τη διασύνδεση αγορών και παγιώνουν την κινεζική παρουσία σε κρίσιμες υποδομές μεγάλης στρατηγικής σημασίας (Murphy 2022, 126–130). Ο Mazarr (2018, 33–37) επισημαίνει ότι η επένδυση σε υποδομές δεν αποσκοπεί μόνο στην οικονομική απόδοση, αλλά στη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος στο οποίο η κινεζική παρουσία καθίσταται δομικά

αναγκαία. Υπό αυτό το πρίσμα, το BRI είναι μεν εργαλείο ανάπτυξης, αλλά συνιστά δε μέσο μακροπρόθεσμης στρατηγικής εδραίωσης ισχύος.

Ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο του BRI αποκτούν οι εμπορικές και οικονομικές σχέσεις μεταξύ Κίνας και Ευρώπης, οι οποίες συνιστούν έναν από τους πλέον κρίσιμους άξονες της κινεζικής γεωοικονομικής στρατηγικής. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους εμπορικούς εταίρους της Κίνας, ενώ ταυτόχρονα συνιστά κομβικό τελικό προορισμό των χερσαίων και θαλάσσιων διαδρόμων του BRI. Η κινεζική επένδυση σε λιμένες, σιδηροδρομικές συνδέσεις και κόμβους εφοδιαστικής αλυσίδας στην ευρωπαϊκή περιφέρεια, όπως στον Πειραιά, την Τεργέστη και τη Βόρεια Ευρώπη, αποσκοπεί στη μείωση του κόστους μεταφοράς, στην επιτάχυνση των εμπορικών ροών και στη σταδιακή ενσωμάτωση της Ευρώπης σε ένα κινεζοκεντρικό δίκτυο συνδεσιμότητας. Ο Murphy (2022, 142–144) υποστηρίζει ότι η Ευρώπη αντιμετωπίζεται από την Κίνα ως στρατηγικός εταίρος-κόμβος, μέσω του οποίου η Κίνα δύναται να επηρεάσει τις παγκόσμιες αλυσίδες αξίας και να ενισχύσει τη διαπραγματευτική της ισχύ έναντι των Ηνωμένων Πολιτειών.

Ταυτόχρονα, η κινεζική παρουσία στην Ευρώπη έχει προκαλέσει αυξανόμενες ανησυχίες σχετικά με τη στρατηγική εξάρτηση, την ασφάλεια κρίσιμων υποδομών και την άνιση οικονομική αλληλεξάρτηση. Η αρχική θετική στάση ορισμένων ευρωπαϊκών κρατών έναντι του BRI έχει σταδιακά αντικατασταθεί από μια πιο επιφυλακτική προσέγγιση, καθώς η ΕΕ άρχισε να αντιλαμβάνεται το BRI ως εργαλείο άσκησης γεωοικονομικής ισχύος και όχι απλώς ως αναπτυξιακή πρωτοβουλία. Ο Mazarr (2018, 44–47) επισημαίνει ότι η ευρωπαϊκή εμπειρία αποτυπώνει με σαφήνεια τον διττό χαρακτήρα του BRI: αφενός παρέχει οικονομικές ευκαιρίες και επενδύσεις, αφετέρου δημιουργεί δομικές εξαρτήσεις που μπορούν να περιορίσουν τη στρατηγική αυτονομία των δεκτών κρατών.

Υπό αυτό το πρίσμα, οι σχέσεις Ευρώπης–Κίνας στο πλαίσιο του BRI αναδεικνύουν τα όρια της οικονομικής συνεργασίας σε ένα περιβάλλον αυξανόμενου στρατηγικού ανταγωνισμού και ενισχύουν την ερμηνεία του BRI ως εργαλείου αναθεώρησης μέσω οικονομικής ενσωμάτωσης και όχι μέσω άμεσης αντιπαράθεσης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε την επιβολή αντισταθμιστικών δασμών σε ηλεκτρικά οχήματα κινεζικής προέλευσης, σε συνέχεια εμπορικών εντάσεων και στο πλαίσιο έρευνας για αθέμιτες κρατικές επιδοτήσεις, επιβάλλοντας πρόσθετους αντι-εξαγωγικούς δασμούς που φθάνουν έως περίπου 35,3% πέραν του βασικού εισαγωγικού δασμού 10% στα ηλεκτρικά οχήματα κατασκευασμένα στην Κίνα, εξέλιξη που αντικατοπτρίζει τη μετατόπιση της Ευρωπαϊκής

Ένωσης από μια αρχικά θετική στάση απέναντι στην οικονομική συνεργασία προς μια πιο στρατηγικά επιφυλακτική εμπορική πολιτική έναντι της Κίνας (European Commission 2024).

Η γεωοικονομική διάσταση του BRI καθίσταται ιδιαίτερα εμφανής στον Παγκόσμιο Νότο, όπου η Κίνα εμφανίζεται ως εναλλακτικός εταίρος έναντι των δυτικών θεσμών χρηματοδότησης. Η παροχή δανείων και τεχνικής βοήθειας χωρίς αυστηρούς πολιτικούς όρους καθιστά την κινεζική προσέγγιση ελκυστική για κράτη με περιορισμένη πρόσβαση στις διεθνείς αγορές κεφαλαίου. Ο Pisciotta (2023, 112–116) υποστηρίζει ότι η πρακτική αυτή δημιουργεί σχέσεις οικονομικής εξάρτησης που δύναται να ερμηνευτούν ως πολιτική επιρροή, ακόμη και χωρίς ρητές πιέσεις. Παράλληλα, ο Murphy (2022, 236–239) τονίζει ότι η Κίνα αξιοποιεί το BRI για να ενισχύσει την παρουσία της σε στρατηγικές περιοχές, όπως η Κεντρική Ασία, η Αφρική και η Μέση Ανατολή, περιοχές όπου η δυτική επιρροή εμφανίζει σημάδια υποχώρησης.

Ιδιαίτερη σημασία έχει και η στρατηγική διάσταση του BRI σε σχέση με την ασφάλεια και τη στρατιωτική προβολή ισχύος. Παρότι η Κίνα αποφεύγει συστηματικά να συνδέσει επισήμως το BRI με στρατιωτικούς στόχους, η δημιουργία λιμενικών και ενεργειακών υποδομών διττής χρήσης εγείρει εύλογα ερωτήματα. Η περίπτωση του λιμένα Gwadar στο Πακιστάν ή της κινεζικής στρατιωτικής παρουσίας στο Τζιμπουτί αναδεικνύει τη λεπτή γραμμή μεταξύ οικονομικής συνεργασίας και στρατηγικής προετοιμασίας. Στις σύγχρονες διεθνείς σχέσεις η διάκριση μεταξύ οικονομικών και στρατιωτικών υποδομών είναι ολοένα και πιο δυσδιάκριτη, ιδίως για μεγάλες δυνάμεις που επιδιώκουν παγκόσμια εμβέλεια. Το BRI εντάσσεται, συνεπώς, σε μια ευρύτερη λογική στρατηγικής πρόβλεψης και αποτροπής (Aslam, Sargana & Khan, 2023).

Το BRI πρέπει επίσης να ιδωθεί ως απάντηση στον εντεινόμενο ανταγωνισμό με τις Ηνωμένες Πολιτείες και τους συμμάχους τους. Σε ένα περιβάλλον αυξανόμενων περιορισμών στην πρόσβαση της Κίνας σε δυτικές αγορές και τεχνολογίες, το BRI παρέχει εναλλακτικές διαδρομές εμπορίου και οικονομικής συνεργασίας. Ο Murphy (2022, 144–145) υποστηρίζει ότι η πρωτοβουλία λειτουργεί ως μηχανισμός στρατηγικής διαφοροποίησης, μειώνοντας την τρωτότητα της Κίνας σε πιέσεις από τις κατεστημένες δυνάμεις. Παράλληλα, ο Mearsheimer (2006, 360-363) ερμηνεύει τέτοιου είδους πρωτοβουλίες ως αναπόφευκτο αποτέλεσμα της ανόδου μιας μεγάλης δύναμης που επιδιώκει να εξασφαλίσει στρατηγική αυτονομία σε ένα ανταγωνιστικό διεθνές σύστημα.

Το BRI συνδέεται άρρηκτα με την κοσμοαντίληψη της κινεζικής ηγεσίας για τη διεθνή τάξη. Η έμφαση στη συνδεσιμότητα, την αμοιβαία ανάπτυξη και τον πολυπολικό κόσμο αντανακλά μια εναλλακτική αφήγηση έναντι της φιλελεύθερης διεθνούς τάξης υπό δυτική ηγεσία. Ο Ho (2021, 119–122) υποστηρίζει ότι το BRI αποτελεί υλική έκφραση της κινεζικής αντίληψης περί διεθνούς αρμονίας και ιεραρχίας, όπου η οικονομική συνεργασία λειτουργεί ως μέσο σταθερότητας και όχι ως όχημα πολιτικής ομογενοποίησης. Σε συνδυασμό με την ανάλυση του Ηρακλείδη (2019, 189–192), το BRI μπορεί να ιδωθεί ως εργαλείο αναθεώρησης μέσω ενσωμάτωσης και όχι μέσω ρήξης, στοιχείο που το καθιστά κεντρικό για την κατανόηση της κινεζικής στρατηγικής στον 21ο αιώνα.

Η πρόσφατη σύλληψη του Προέδρου της Βενεζουέλας Νικολάς Μαδούρο από δυνάμεις των Ηνωμένων Πολιτειών προκάλεσε έντονη αντίδραση από την Κίνα, αναδεικνύοντας τις γεωπολιτικές προεκτάσεις των κινεζικών επενδύσεων στο πλαίσιο της Πρωτοβουλίας BRI στη Λατινική Αμερική. Η Βενεζουέλα αποτελεί στρατηγικό εταίρο της Κίνας από τις αρχές της δεκαετίας του 2000, έχοντας λάβει δεκάδες δισεκατομμύρια δολάρια σε κινεζικά δάνεια, κυρίως μέσω συμφωνιών «δάνεια έναντι πετρελαίου», γεγονός που ενίσχυσε την ενεργειακή και χρηματοπιστωτική παρουσία της Κίνας στην περιοχή. Μετά τη σύλληψη του Μαδούρο, το κινεζικό Υπουργείο Εξωτερικών εξέφρασε «βαθύ σοκ» και κατήγγειλε την ενέργεια ως σοβαρή παραβίαση του διεθνούς δικαίου και της αρχής της κρατικής κυριαρχίας (Patrick, Chen and Magnier 2026). Ο Υπουργός Εξωτερικών δήλωσε ότι «κανένα κράτος δεν έχει το δικαίωμα να ενεργεί ως παγκόσμιος δικαστής ή σερίφης», επισημαίνοντας ότι τέτοιες ενέργειες υπονομεύουν τη διεθνή σταθερότητα και το σύστημα συλλογικής ασφάλειας (Xinhua English News 2026).

Η αντίδραση αυτή δεν μπορεί να ερμηνευθεί αποκλειστικά ως στήριξη προς τον Μαδούρο, αλλά ως προσπάθεια της Κίνας να προστατεύσει τις επενδύσεις και τη θεσμική αξιοπιστία του BRI στον Παγκόσμιο Νότο (Helmy 2026). Αναλυτές επισημαίνουν ότι η υπόθεση της Βενεζουέλας λειτουργεί ως δοκιμασία για τη δυνατότητα της Κίνας να υπερασπιστεί τα συμφέροντά της μέσω διπλωματικών και θεσμικών μέσων, χωρίς άμεση στρατιωτική εμπλοκή. Με αυτόν τον τρόπο, η Κίνα επιχειρεί να εδραιώσει την εικόνα της ως υπεύθυνου εταίρου που αντιτάσσεται στον μονομερισμό και προωθεί μια εναλλακτική, πολυμερή αντίληψη διεθνούς τάξης (Mackey Frayer και Jett 2026).

2.3 Η στρατηγική σχέση της κινεζικής ηγεσίας

Η στρατηγική συμπεριφορά της Κίνας στον 21ο αιώνα δεν μπορεί να κατανοηθεί ανεξάρτητα από τον ρόλο της κινεζικής ηγεσίας και, ειδικότερα, από τον τρόπο με τον οποίο αυτή αντιλαμβάνεται τη θέση της χώρας στο διεθνές σύστημα. Σε αντίθεση με φιλελεύθερες προσεγγίσεις που εστιάζουν κυρίως σε θεσμούς και διαδικασίες, η κινεζική περίπτωση αναδεικνύει τη σημασία της συγκεντρωτικής πολιτικής εξουσίας και της στρατηγικής καθοδήγησης από το ανώτατο επίπεδο. Η άνοδος του Xi Jinping συνοδεύτηκε από σαφή συγκεντρωτική εξουσία, ενίσχυση του ρόλου του Κομμουνιστικού Κόμματος και ενοποίηση πολιτικών, οικονομικών και στρατιωτικών εργαλείων υπό έναν ενιαίο στρατηγικό ορίζοντα (Murphy 2022, 150–153).

Βασικό στοιχείο της στρατηγικής σχέσης της κινεζικής ηγεσίας με το διεθνές περιβάλλον αποτελεί η επιδίωξη σταθερότητας στο εσωτερικό και προβλεψιμότητας στο εξωτερικό. Η κινεζική ηγεσία αντιλαμβάνεται την εσωτερική πολιτική συνοχή ως προϋπόθεση για τη διεθνή άνοδο, γεγονός που εξηγεί την έμφαση στον έλεγχο της πληροφόρησης, στον περιορισμό της πολιτικής αμφισβήτησης και στην καλλιέργεια εθνικιστικής νομιμοποίησης. Ο Ho (2021, 126–128) υποστηρίζει ότι η κινεζική κοσμοαντίληψη συνδέει άρρηκτα την εθνική αναζωογόνηση με την ισχυρή και αδιαμφισβήτητη ηγεσία, στοιχείο που διαφοροποιεί τη στρατηγική της Κίνας από πιο πλουραλιστικά πολιτικά μοντέλα.

Η στρατηγική σκέψη της κινεζικής ηγεσίας διαμορφώνεται επίσης από ιστορικές εμπειρίες ταπείνωσης και απώλειας κυριαρχίας, οι οποίες λειτουργούν ως διαρκές σημείο αναφοράς στη χάραξη πολιτικής. Η αφήγηση περί «εκατό χρόνων ταπείνωσης» ενισχύει την αντίληψη ότι η Κίνα οφείλει να αποκαταστήσει τη θέση της ως κεντρικός δρών στο διεθνές σύστημα. Όπως επισημαίνει ο Johnston (1998, 55–58), αυτή η ιστορική μνήμη δεν οδηγεί αυτομάτως σε επιθετικότητα, αλλά σε μια στρατηγική κουλτούρα που συνδυάζει υπομονή, σταδιακή ισχύ και επιλεκτική χρήση πίεσης. Η ηγεσία, υπό αυτό το πρίσμα, επιδιώκει τη μεγιστοποίηση των στρατηγικών οφελών χωρίς πρόωπη σύγκρουση.

Στο επίπεδο των διεθνών σχέσεων, η κινεζική ηγεσία αναπτύσσει ένα σύνθετο πλέγμα στρατηγικών σχέσεων, αποφεύγοντας αυστηρές συμμαχίες δυτικού τύπου. Αντί της τυπικής συμμαχικής δέσμευσης, η Κίνα προτιμά «στρατηγικές εταιρικές σχέσεις», όπως αυτές που έχει αναπτύξει με κράτη όπως η Ρωσία, το Ιράν, το Πακιστάν και ορισμένες χώρες

της Κεντρικής Ασίας, οι οποίες παρέχουν ευελιξία και περιορίζουν τις δεσμεύσεις. Η προσέγγιση αυτή αντανακλά νεορεαλιστική λογική, σύμφωνα με την οποία τα κράτη επιδιώκουν να μεγιστοποιήσουν την αυτονομία τους σε ένα άναρχο σύστημα (Wohlforth 2008, 134–137). Η κινεζική ηγεσία εμφανίζεται ιδιαίτερα προσεκτική στο να μη δεσμευθεί σε σχέσεις που θα μπορούσαν να περιορίσουν την ελευθερία στρατηγικών επιλογών.

Ιδιαίτερη βαρύτητα αποκτά η στρατηγική σχέση της Κίνας με τη Ρωσία, η οποία παρουσιάζεται ως ένδειξη συστημικής αναθεώρησης. Η συνεργασία Πεκίνου–Μόσχας βασίζεται σε σύγκλιση συμφερόντων έναντι της δυτικής ηγεμονίας, χωρίς να μετατρέπεται σε πλήρη συμμαχία. Ο Murphy (2022, 73–76) υποστηρίζει ότι η κινεζική ηγεσία αντιμετωπίζει τη Ρωσία ως χρήσιμο στρατηγικό εταίρο για την εξισορρόπηση της αμερικανικής ισχύος, διατηρώντας ταυτόχρονα επιφυλάξεις για τη μακροπρόθεσμη αξιοπιστία της. Η σχέση αυτή καταδεικνύει τον πραγματισμό που χαρακτηρίζει τη στρατηγική σκέψη της Κίνας.

Παράλληλα, η κινεζική ηγεσία επενδύει συστηματικά στη διπλωματία του Παγκόσμιου Νότου, παρουσιάζοντας την Κίνα ως εναλλακτικό πόλο έναντι της Δύσης. Η στρατηγική αυτή αποσκοπεί τόσο στη διεύρυνση της διεθνούς επιρροής όσο και στη δημιουργία ευνοϊκού περιβάλλοντος για την κινεζική οικονομική και πολιτική παρουσία. Ο Pisciotta (2023, 118–122) επισημαίνει ότι η κινεζική ηγεσία αξιοποιεί την αφήγηση της μη επέμβασης και του σεβασμού της κυριαρχίας για να προσελκύσει κράτη που εμφανίζονται επιφυλακτικά απέναντι στις δυτικές πρακτικές πολιτικής αιρεσιμότητας. Η προσέγγιση αυτή ενισχύει τη θέση της Κίνας σε διεθνή fora και θεσμούς.

Η στρατηγική σχέση της κινεζικής ηγεσίας με τις Ειδικές Δυνάμεις (ΕΔ) αποτελεί έναν ακόμη σημαντικό παράγοντα. Η μεταρρύθμιση του Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού υπό τον Xi Jinping αποσκοπεί στην ενίσχυση της επιχειρησιακής αποτελεσματικότητας και στη διασφάλιση της απόλυτης κομματικής εποπτείας. Ο έλεγχος των ΕΔ από την πολιτική ηγεσία αποτελεί προϋπόθεση για τη συνεκτική άσκηση στρατηγικής ισχύος. Στην κινεζική περίπτωση, η στρατιωτική αναβάθμιση συνδέεται άμεσα με τη γενικότερη στρατηγική της χώρας και όχι με αυτόνομες στρατιωτικές φιλοδοξίες. Η ηγεσία της Κίνας επιδεικνύει επίσης αυξημένη προσοχή στη διαχείριση της διεθνούς εικόνας της χώρας. Η λεγόμενη «διπλωματία του λύκου πολεμιστή» δεν αποτελεί ένδειξη ασυντόνιστης επιθετικότητας, αλλά εργαλείο ελεγχόμενης αποτροπής και εσωτερικής νομιμοποίησης. Το νέο μοντέλο διπλωματίας χαρακτηρίζεται ως *Wolf Warrior Diplomacy* ήτοι η «Διπλωματία του

Πολεμιστή –Λύκου» (Zhan Lang Waijiao), καθώς εμπνέεται από το motto της διάσημης κινεζικής ταινίας “Zhan Lang”- «Πολεμιστής-Λύκος» το οποίο συνίσταται στην φράση «Όποιος βλέπει τα κινεζικά συμφέροντα θα έρθει αντιμέτωπος με όλα τα μέσα όπου και αν βρίσκεται». Ο Scobell (2005, 6–9) αμφισβητεί απλουστευτικές ερμηνείες της κινεζικής συμπεριφοράς, υποστηρίζοντας ότι η επιθετική ρητορική συνυπάρχει με προσεκτικά υπολογισμένες στρατηγικές κινήσεις. Η ηγεσία χρησιμοποιεί τη ρητορική ως μέσο διαχείρισης προσδοκιών και όχι ως ένδειξη άμεσης πρόθεσης σύγκρουσης.

Σε επίπεδο συστημικού ανταγωνισμού, η κινεζική ηγεσία αντιλαμβάνεται τη σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες ως μακροχρόνια και δομική. Η στρατηγική της Κίνας δεν αποσκοπεί στην άμεση ανατροπή της αμερικανικής ηγεμονίας, αλλά στη σταδιακή μεταβολή των όρων του ανταγωνισμού (Roy, 2020, 114-115). Ο Mearsheimer (2006, 168–171) υποστηρίζει ότι οι ανερχόμενες δυνάμεις επιδιώκουν αναπόφευκτα μεγαλύτερη στρατηγική αυτονομία, ακόμη και αν αποφεύγουν την άμεση σύγκρουση. Η κινεζική ηγεσία φαίνεται να υιοθετεί αυτή τη λογική, επενδύοντας σε μακροπρόθεσμες δυνατότητες και όχι σε βραχυπρόθεσμες αναμετρήσεις.

Τέλος, η στρατηγική σχέση της κινεζικής ηγεσίας με το διεθνές σύστημα συνολικά χαρακτηρίζεται από επιλεκτική ενσωμάτωση και ελεγχόμενη αμφισβήτηση. Η Κίνα συμμετέχει ενεργά σε διεθνείς θεσμούς, αλλά ταυτόχρονα προωθεί εναλλακτικά σχήματα συνεργασίας που αντανακλούν τις δικές της προτεραιότητες. Όπως επισημαίνει ο Ηρακλείδης (2019, 189–192), αυτή η στρατηγική δεν συνιστά επαναστατική ρήξη, αλλά μορφή αναθεώρησης μέσω προσαρμογής και σταδιακής μεταβολής της διεθνούς τάξης. Η κινεζική ηγεσία, συνεπώς, λειτουργεί ως κεντρικός παράγοντας στη διαμόρφωση μιας πιο σύνθετης και πολυπολικής διεθνούς πραγματικότητας.

2.4 Η κοσμοαντίληψη της Κίνας για τη διεθνή τάξη

Η κοσμοαντίληψη της Κίνας για τη διεθνή τάξη συνιστά βασικό στοιχείο για την κατανόηση της σύγχρονης εξωτερικής της πολιτικής και της συμπεριφοράς της ως ανερχόμενης δύναμης. Σε αντίθεση με τη φιλελεύθερη αντίληψη περί καθολικών κανόνων και θεσμών, η κινεζική προσέγγιση προβάλλει μια πιο ιεραρχική και ιστορικά ενσώματα αντίληψη της διεθνούς πολιτικής, στην οποία η ισχύς, η κυριαρχία και η σταθερότητα προηγούνται της κανονιστικής ομογενοποίησης. Ο Ho (2021, 28-31) υποστηρίζει ότι η Κίνα αντιλαμβάνεται τη διεθνή τάξη ως πεδίο διαρκούς διαπραγμάτευσης μεταξύ άνισων δρώντων, όπου η θέση

κάθε κράτους αντανακλά την ιστορική και υλική του βαρύτητα και όχι ως σύστημα ίσων και ουδέτερων κανόνων.

Κύριο χαρακτηριστικό αυτής της κοσμοαντίληψης είναι η έμφαση στην κυριαρχία και τη μη επέμβαση. Η Κίνα απορρίπτει συστηματικά πρακτικές που θεωρεί παρεμβατικές, ιδίως όταν αυτές συνδέονται με ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή εσωτερικής διακυβέρνησης. Η στάση αυτή δεν αποτελεί απλώς ρητορική επιλογή, αλλά απορρέει από βαθιά ριζωμένες ιστορικές εμπειρίες αποικιακής εκμετάλλευσης και απώλειας κυριαρχίας. Οι Geeraerts και Jing (2001, 253–256) επισημαίνουν ότι η κινεζική θεωρητική σκέψη στις Διεθνείς Σχέσεις αναπτύχθηκε σε αντιπαράθεση με τον δυτικοκεντρικό φιλελευθερισμό, δίνοντας προτεραιότητα στη σταθερότητα και την κρατική συνοχή έναντι της κανονιστικής παρέμβασης.

Η κινεζική στάση απέναντι στις διεθνείς συγκρούσεις αντανακλά αυτή τη θεμελιώδη αντίληψη. Η Κίνα αποφεύγει την άμεση στρατιωτική εμπλοκή και προκρίνει τη διπλωματική διαμεσολάβηση, ιδίως όταν οι συγκρούσεις δεν άπτονται ζωτικών της συμφερόντων, όπως στην περίπτωση των συγκρούσεων στη Μέση Ανατολή με χαρακτηριστικό παράδειγμα την ομαλοποίηση των σχέσεων μεταξύ Σαουδικής Αραβίας και Ιράν, όπου η Κίνα έχει υιοθετήσει ρόλο διαμεσολαβητή και υποστηρικτή πολιτικών λύσεων (e-prologos.gr 2023), καθώς και στον πόλεμο στην Ουκρανία, όπου αποφεύγει την άμεση εμπλοκή προβάλλοντας τη ρητορική της ειρηνικής διευθέτησης και της ανάγκης για σεβασμό της κυριαρχίας, χωρίς ωστόσο να διαρρήξει τις στρατηγικές του σχέσεις με τη Ρωσία. Η στάση αυτή δεν συνιστά ειρηνισμό, αλλά επιλεκτικό πραγματισμό. Ο Scobell (2005, 6–9) αμφισβητεί απλουστευτικές ερμηνείες περί «ειρηνικής κουλτούρας», υποστηρίζοντας ότι η Κίνα είναι πρόθυμη να χρησιμοποιήσει ισχύ όταν διακυβεύονται κρίσιμα συμφέροντα, αλλά αποφεύγει τη γενικευμένη στρατιωτική ανάμειξη που θα μπορούσε να αποσταθεροποιήσει το διεθνές περιβάλλον.

Η σχέση της Κίνας με τη Ρωσία αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της κοσμοαντίληψής της για την παγκόσμια τάξη. Η στρατηγική σύμπραξη Πεκίνου–Μόσχας βασίζεται σε κοινή αντίθεση προς τη δυτική ηγεμονία και την αμερικανική πρωτοκαθεδρία, χωρίς ωστόσο να εξελίσσεται σε πλήρη συμμαχία. Ο Mazarr (2018, 61–65) υποστηρίζει ότι η Κίνα αντιλαμβάνεται τη Ρωσία ως χρήσιμο στρατηγικό εταίρο για την εξισορρόπηση της Δύσης, αλλά διατηρεί σαφή επίγνωση των δομικών ασυμμετριών ισχύος μεταξύ των δύο

κρατών. Η συνεργασία αυτή ενισχύει την εικόνα μιας αναδυόμενης πολυπολικότητας, χωρίς να αίρει τους ενδογενείς ανταγωνισμούς.

Η στάση της Κίνας στον πόλεμο της Ουκρανίας αποτυπώνει με σαφήνεια αυτή τη λογική, καθώς αποφεύγει την ανοιχτή καταδίκη της Ρωσίας, προβάλλοντας την ανάγκη σεβασμού της κυριαρχίας όλων των κρατών, ενώ ταυτόχρονα επικρίνει τη διεύρυνση των στρατιωτικών συνασπισμών. Η προσέγγιση αυτή επιβεβαιώθηκε και στο πλαίσιο πρόσφατης διάσκεψης του Οργανισμού Συνεργασίας της Σαγκάης (Shanghai Cooperation Organization: SCO), όπου η κινεζική ηγεσία επανέλαβε τη στήριξή της σε πρωτοβουλίες πολιτικής διευθέτησης του Ουκρανικού, τονίζοντας την ανάγκη για άμεσο διάλογο και απόρριψη της λογικής των μπλοκ, χωρίς ωστόσο να αποστασιοποιηθεί από τη στρατηγική της σχέση με τη Ρωσία (Euronews 2025). Ο Pisciotta (2023, 130–134) για τη στάση της Κίνας στο ουκρανικό ζήτημα επισημαίνει ότι η κινεζική στάση δεν υποδηλώνει πλήρη ταύτιση με τη ρωσική πολιτική, αλλά επιδίωξη διατήρησης στρατηγικής ευελιξίας σε ένα περιβάλλον αυξανόμενης πόλωσης.

Η κοσμοαντίληψη της Κίνας εκτείνεται και στον τομέα της παγκόσμιας διακυβέρνησης, δηλαδή στο σύνολο των θεσμών, κανόνων και διαδικασιών μέσω των οποίων ρυθμίζονται συλλογικά διεθνή ζητήματα, όπως η ασφάλεια, το εμπόριο, η ανάπτυξη και η χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Στο πλαίσιο αυτό, η Κίνα συμμετέχει ενεργά σε διεθνείς οργανισμούς, ενώ ταυτόχρονα επιδιώκει τη μεταρρύθμισή τους ώστε να αντανακλούν καλύτερα τις ισορροπίες ισχύος του 21ου αιώνα. Ο Murphy (2022, 190–192) υποστηρίζει ότι η Κίνα δεν απορρίπτει τη διεθνή τάξη συνολικά, αλλά επιδιώκει την αναπροσαρμογή των κανόνων και των θεσμών προς όφελος των αναδυόμενων δυνάμεων. Ενδεικτικά, η Κίνα διαδραματίζει ενεργό ρόλο σε οργανισμούς όπως ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, όπου έχει αυξήσει τη συνεισφορά του σε ειρηνευτικές αποστολές, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (WTO), στον οποίο προβάλλει αιτήματα μεταρρύθμισης των εμπορικών κανόνων, καθώς και σε χρηματοπιστωτικούς θεσμούς όπως η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, όπου υποστηρίζει την ανακατανομή ψήφων και επιρροής υπέρ των αναδυόμενων οικονομιών. Η στρατηγική αυτή ενισχύεται παράλληλα μέσω εναλλακτικών σχημάτων συνεργασίας, όπως οι BRICS και ο Οργανισμός Συνεργασίας της Σαγκάης.

Ιδιαίτερο βάρος αποκτά και η κινεζική αντίληψη για το διάστημα ως νέο πεδίο στρατηγικού ανταγωνισμού. Η Κίνα επενδύει συστηματικά σε διαστημικές τεχνολογίες, για

πολιτικούς και στρατιωτικούς σκοπούς, αντιμετωπίζοντας το διάστημα ως σημαντικό πολλαπλασιαστή ισχύος. Ο Goswami (2018, 74-76). επισημαίνει ότι ο έλεγχος του διαστήματος αποκτά ολοένα και μεγαλύτερη σημασία για τη στρατηγική αποτροπή και τη διαχείριση κρίσεων. Η κινεζική διαστημική στρατηγική εντάσσεται, συνεπώς, σε μια ευρύτερη αντίληψη περί πολυδιάστατης ασφάλειας.

Η κοσμοαντίληψη της Κίνας περιλαμβάνει επίσης μια έντονη καχυποψία απέναντι στη δυτική κανονιστική ισχύ. Η έννοια της «δημοκρατικής ειρήνης» ή της ανθρωπιστικής επέμβασης αντιμετωπίζεται ως εργαλείο επιλεκτικής εφαρμογής κανόνων από τις κατεστημένες δυνάμεις. Ο Ηρακλείδης (2019, 195–198) υποστηρίζει ότι οι αναδυόμενες δυνάμεις, όπως η Κίνα, τείνουν να αμφισβητούν τη νομιμοποίηση αυτών των πρακτικών, θεωρώντας τις μορφή συγκαλυμμένης αναθεώρησης υπέρ της Δύσης.

Τέλος, η κινεζική κοσμοαντίληψη χαρακτηρίζεται από τη συνύπαρξη ρεαλιστικών και πολιτισμικών στοιχείων. Η έμφαση στην αρμονία, τη σταθερότητα και τη σταδιακή αλλαγή συνδυάζεται με ψυχρούς υπολογισμούς ισχύος και συμφερόντων. Ο Feng (2016, 53–56) επισημαίνει ότι η κινεζική εξωτερική πολιτική δεν μπορεί να κατανοηθεί επαρκώς χωρίς αναφορά στη στρατηγική κουλτούρα και την ιστορική αυτοαντίληψη της χώρας. Η Κίνα δεν επιδιώκει την ανατροπή της διεθνούς τάξης μέσω σύγκρουσης, αλλά την αναδιαμόρφωσή της μέσω ενσωμάτωσης, θεσμικής πίεσης και σταδιακής μεταβολής των ισορροπιών ισχύος.

Κεφάλαιο 3: Περιπτώσεις Αναθεωρητικής Πολιτικής της Κίνας

3.1 Στρατιωτικοποίηση Νότιας Σινικής Θάλασσας

Η στρατιωτικοποίηση της Νότιας Σινικής Θάλασσας συνιστά ένα από τα πλέον εμβληματικά και συστηματικά παραδείγματα κινεζικής αναθεωρητικής συμπεριφοράς στο σύγχρονο διεθνές σύστημα. Η περιοχή, σημαντική για το παγκόσμιο εμπόριο και την ενεργειακή ασφάλεια, έχει καταστεί πεδίο έντονης στρατηγικής αντιπαράθεσης, καθώς η Κίνα επιχειρεί να εδραιώσει *de facto* έλεγχο επί αμφισβητούμενων θαλάσσιων ζωνών μέσω στρατιωτικών, παραστρατιωτικών και διοικητικών μέσων. Η διαδικασία αυτή δεν εκδηλώνεται ως αιφνίδια ρήξη, αλλά ως σταδιακή μεταβολή του *status quo*, στοιχείο που ενισχύει την ερμηνεία της κινεζικής πολιτικής υπό το πρίσμα του μετριοπαθούς αλλά επίμονου αναθεωρητισμού (Regilme 2023, 48–50).

Βασικό στοιχείο της κινεζικής στρατηγικής αποτελεί η αμφισβήτηση του ισχύοντος νομικού πλαισίου που διέπει τις θαλάσσιες ζώνες. Η επιμονή της Κίνας στη λεγόμενη «γραμμή των εννέα παυλών» (nine-dash line)¹ συγκρούεται ευθέως με τις διατάξεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), ιδίως ως προς τα δικαιώματα αποκλειστικής οικονομικής ζώνης των παράκτιων κρατών. Ο Lee (2023, 2–5) τεκμηριώνει ότι η κινεζική ερμηνεία περί «ιστορικών δικαιωμάτων» στερείται σαφούς νομικής βάσης και έχει απορριφθεί ρητά από τη Διαιτητική Απόφαση του 2016 στην υπόθεση Φιλιππίνες κατά Κίνας. Παρά ταύτα, η Κίνα συνεχίζει να ενεργεί σαν να διαθέτει κυριαρχικά δικαιώματα σε εκτεταμένες θαλάσσιες περιοχές, μετατρέποντας τη νομική αμφισβήτηση σε στρατηγικό εργαλείο ισχύος.

Η στρατιωτικοποίηση υλοποιείται πρωτίστως μέσω εκτεταμένων έργων προσχώσεων και κατασκευής τεχνητών νησιών στα αρχιπελάγη Spratly και Paracel. Η Κίνα έχει μετατρέψει υφάλους και βραχονησίδες σε μόνιμες στρατιωτικές εγκαταστάσεις, εξοπλισμένες με διαδρόμους προσγείωσης, λιμενικές υποδομές, ραντάρ και συστήματα αντιαεροπορικής άμυνας. Ο Grossman (2019, 185–189) επισημαίνει ότι οι εγκαταστάσεις αυτές δεν έχουν αποκλειστικά αμυντικό χαρακτήρα, αλλά επιτρέπουν την προβολή ισχύος

¹ Η επιμονή της Κίνας στη λεγόμενη «γραμμή των εννέα παυλών» (nine-dash line) αφορά τη μονομερή χαρτογραφική διεκδίκηση εκτεταμένων θαλάσσιων ζωνών στη Νότια Σινική Θάλασσα, η οποία υπερβαίνει τα όρια που προβλέπει το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS). Η διεκδίκηση αυτή χρησιμοποιείται από το Πεκίνο ως ιστορικο-νομικό επιχείρημα για την ενίσχυση της κυριαρχικής του παρουσίας και την αναθεώρηση του περιφερειακού *status quo*.

σε μεγάλη ακτίνα, ενισχύοντας τις δυνατότητες επιτήρησης, αποτροπής και ελέγχου θαλάσσιων οδών. Η υλική αυτή παρουσία μεταβάλλει τους επιχειρησιακούς συσχετισμούς στην περιοχή εις βάρος των μικρότερων κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας.

Παράλληλα με τις μόνιμες στρατιωτικές εγκαταστάσεις, η Κίνα αξιοποιεί ένα ευρύ φάσμα «γκρίζων ζωνών» δράσης, που περιλαμβάνει την ενεργοποίηση της ακτοφυλακής και της ναυτικής πολιτοφυλακής. Ο Zahir (2021, 3–5) τονίζει ότι η συστηματική χρήση ημιστρατιωτικών μέσων επιτρέπει στην Κίνα να ασκεί καταναγκασμό χωρίς να υπερβαίνει το κατώφλι της ένοπλης σύγκρουσης. Τα μέσα αυτά χρησιμοποιούνται για παρενοχλήσεις αλιευτικών σκαφών, παρεμπόδιση ερευνητικών δραστηριοτήτων και επιβολή διοικητικών ελέγχων, δημιουργώντας τετελεσμένα επί του πεδίου. Η στρατηγική αυτή επιτείνει την αβεβαιότητα και δυσχεραίνει την αποτελεσματική αντίδραση των θιγόμενων κρατών.

Η στρατιωτικοποίηση της Νότιας Σινικής Θάλασσας έχει επίσης σαφή διάσταση στρατιωτικού εκσυγχρονισμού. Η ανάπτυξη προηγμένων ναυτικών και αεροπορικών δυνατοτήτων επιτρέπει στην Κίνα να ενσωματώσει την περιοχή στο ευρύτερο δόγμα anti-access/area denial (A2/AD), το οποίο αναφέρεται σε στρατηγικές και στρατιωτικές δυνατότητες που αποσκοπούν στην παρεμπόδιση ή στον περιορισμό της πρόσβασης και της ελεύθερης δράσης αντίπαλων δυνάμεων σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, ιδίως μέσω πυραυλικών συστημάτων, αντιαεροπορικής άμυνας και ναυτικών δυνατοτήτων. Στην κινεζική περίπτωση, το A2/AD λειτουργεί ως μέσο αποτροπής και εξισορρόπησης της στρατιωτικής υπεροχής των Ηνωμένων Πολιτειών στην Ανατολική Ασία. Ο Garcia (2019, 92–96) επισημαίνει ότι η εγκατάσταση πυραυλικών συστημάτων, αισθητήρων και υποδομών διοίκησης καθιστά τη Νότια Σινική Θάλασσα κρίσιμο κόμβο για τον έλεγχο της πρώτης νησιωτικής αλυσίδας. Η εξέλιξη αυτή προκαλεί ανησυχία στα περιφερειακά κράτη, και σε εξωπεριφερειακές δυνάμεις, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ιαπωνία, οι οποίες εξαρτώνται από την ελεύθερη ναυσιπλοΐα.

Οι αντιδράσεις των κρατών της Νοτιοανατολικής Ασίας αποκαλύπτουν τις ασύμμετρες επιπτώσεις της κινεζικής στρατηγικής. Παρά τις προσπάθειες εκσυγχρονισμού των ΕΔ τους, χώρες όπως οι Φιλιππίνες και το Βιετνάμ αδυνατούν να εξισορροπήσουν την κινεζική ισχύ. Ο Regilme (2023, 60–64) τονίζει ότι η εξάρτηση πολλών κρατών από οικονομικές σχέσεις με την Κίνα περιορίζει τα περιθώρια δυναμικής αντίδρασης, ενισχύοντας την αποτελεσματικότητα της κινεζικής προσέγγισης.

Σε νομικό επίπεδο, η στρατιωτικοποίηση της περιοχής εγείρει σοβαρά ζητήματα διεθνούς δικαίου. Ο Lee (2023, 15–18) υποστηρίζει ότι η κατασκευή στρατιωτικών εγκαταστάσεων σε αμφισβητούμενες περιοχές και η επιβολή περιορισμών στην ελευθερία ναυσιπλοΐας αντιβαίνουν στις βασικές αρχές της UNCLOS. Παρά την έντονη κριτική, η απουσία αποτελεσματικών μηχανισμών επιβολής επιτρέπει στην Κίνα να συνεχίζει τις πρακτικές αυτές με περιορισμένο κόστος. Η επιλεκτική συμμόρφωση με το διεθνές δίκαιο ενισχύει την εικόνα μιας δύναμης που επιδιώκει την αναπροσαρμογή των κανόνων χωρίς να απορρίπτει ρητά το θεσμικό πλαίσιο.

Η στρατιωτικοποίηση της Νότιας Σινικής Θάλασσας αποτυπώνει με σαφήνεια τα βασικά χαρακτηριστικά της κινεζικής αναθεωρητικής στρατηγικής: σταδιακή μεταβολή του status quo, συνδυασμός στρατιωτικών και μη στρατιωτικών μέσων, καθώς και εκμετάλλευση νομικών και θεσμικών ασαφειών. Όπως επισημαίνει ο Grossman (2019, 196–198), η κινεζική παρουσία έχει ήδη μεταβάλει τις ισορροπίες ισχύος στην περιοχή, καθιστώντας τη Νότια Σινική Θάλασσα έναν από τους πιο επικίνδυνους κόμβους στρατηγικής αντιπαράθεσης στον 21ο αιώνα. Η περίπτωση αυτή λειτουργεί, συνεπώς, ως εμβληματικό παράδειγμα αναθεωρητισμού μέσω ισχύος χαμηλής ορατότητας αλλά υψηλής στρατηγικής απόδοσης.

3.2 Ταϊβάν: στρατηγική και προοπτική

Το ζήτημα της Ταϊβάν συνιστά τον ευαίσθητο πυρήνα της κινεζικής αναθεωρητικής στρατηγικής, καθώς συνδέεται άμεσα με ζητήματα κυριαρχίας, εδαφικής ακεραιότητας και ιστορικής νομιμοποίησης. Για την Κίνα, η Ταϊβάν αποτελεί γεωπολιτική εστία έντασης, καθώς και αναπόσπαστο τμήμα της εθνικής αναγέννησης και της αποκατάστασης της κινεζικής ισχύος μετά τον «αιώνα των ταπεινώσεων».² Όπως επισημαίνει ο Goldstein (2015), η κινεζική πολιτική έναντι της Ταϊβάν διαμορφώνεται από έναν συνδυασμό στρατηγικού πραγματισμού και ιδεολογικής ακαμψίας, γεγονός που καθιστά το ζήτημα εξαιρετικά ανθεκτικό σε συμβιβαστικές λύσεις.

² Ο όρος «αιώνας των ταπεινώσεων» αναφέρεται στην περίοδο περίπου από τα μέσα του 19ου αιώνα έως το 1949, κατά την οποία η Κίνα υπέστη στρατιωτικές ήττες, εδαφικές απώλειες και εξαναγκαστικές ανισότιμες συνθήκες από δυτικές δυνάμεις και την Ιαπωνία. Στο κινεζικό πολιτικό αφήγημα, η επανένταξη της Ταϊβάν συνδέεται συμβολικά με το τέλος αυτής της ιστορικής περιόδου και με την αποκατάσταση της εθνικής κυριαρχίας και ισχύος της χώρας.

Η στρατηγική της Κίνας απέναντι στην Ταϊβάν βασίζεται θεμελιωδώς στην αποδοχή της αρχής της «μίας Κίνας», την οποία η Κίνα επιχειρεί να επιβάλει ως αναπόσπαστο στοιχείο της διεθνούς τάξης. Ο Pollack ήδη από τη δεκαετία του 1990 επισημαίνει ότι η κινεζική προσέγγιση συνδυάζει μακροπρόθεσμη υπομονή με σαφή κόκκινα όρια, ιδίως ως προς κάθε ενδεχόμενο επίσημης ανακήρυξης ανεξαρτησίας της Ταϊβάν (Pollack 1996, 111–116). Η λογική αυτή παραμένει επίκαιρη, καθώς η Κίνα επιδιώκει να αποτρέψει μονομερείς κινήσεις μέσω στρατιωτικής αποτροπής, χωρίς ωστόσο να προχωρεί, τουλάχιστον προς το παρόν, σε ανοιχτή στρατιωτική σύγκρουση.

Στο πλαίσιο αυτό, η στρατιωτική διάσταση της κινεζικής πολιτικής έναντι της Ταϊβάν έχει ενισχυθεί σημαντικά. Η ανάπτυξη βαλλιστικών πυραύλων, αμφίβιων δυνατοτήτων και συστημάτων άρνησης πρόσβασης (A2/AD) αποσκοπεί στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος υψηλού κόστους για οποιαδήποτε εξωτερική παρέμβαση. Ο Garcia (2019) επισημαίνει ότι η στρατιωτική εκσυγχρονιστική πορεία της Κίνας δεν στοχεύει αποκλειστικά στην Ταϊβάν, αλλά η συγκεκριμένη περίπτωση λειτουργεί ως βασικό σημείο αναφοράς για τον σχεδιασμό επιχειρησιακών δυνατοτήτων. Η Ταϊβάν, επομένως, αποτελεί τον κατεξοχήν καταλύτη για τη σύνδεση της κινεζικής στρατιωτικής ισχύος με αναθεωρητικού χαρακτήρα επιδιώξεις.

Παράλληλα με τη στρατιωτική πίεση, η Κίνα αναπτύσσει μια σύνθετη στρατηγική πολιτικής και οικονομικής ενσωμάτωσης. Ο Hsueh αναλύει διεξοδικά πώς η πρωτοβουλία BRI αντιμετωπίζεται από την Ταϊβάν ως δυνητικό εργαλείο γεωοικονομικού αποκλεισμού και πολιτικής απομόνωσης (Hsueh 2016, 37–60). Η κινεζική ηγεσία επιδιώκει να ενισχύσει την οικονομική εξάρτηση της Ταϊβάν από την ηπειρωτική Κίνα, μειώνοντας ταυτόχρονα τα περιθώρια διεθνούς ελιγμού της Ταϊπέι. Η στρατηγική αυτή συνιστά χαρακτηριστικό παράδειγμα αναθεωρητισμού χαμηλής έντασης, όπου η αλλαγή της υφιστάμενης κατάστασης επιδιώκεται μέσω σταδιακών και μη στρατιωτικών μέσων.

Η στάση της Ταϊβάν απέναντι σε αυτή την πίεση χαρακτηρίζεται από διαρκή αναζήτηση ισορροπίας μεταξύ αποτροπής και αποφυγής κλιμάκωσης. Ο Gupta επισημαίνει ότι η Ταϊβάν υιοθετεί μια στρατηγική «ασύμμετρης επιβίωσης», επενδύοντας σε αμυντικές δυνατότητες που αυξάνουν το κόστος μιας κινεζικής επίθεσης, χωρίς να προκαλούν άμεσα την Κίνα (Gupta 2007, 353–362). Η επιλογή αυτή αντανακλά την επίγνωση της δομικής ανισορροπίας ισχύος, αλλά και τη βούληση διατήρησης de facto αυτονομίας.

Καθοριστικό ρόλο στη δυναμική του ζητήματος διαδραματίζει η εμπλοκή των Ηνωμένων Πολιτειών. Η Ταϊβάν εντάσσεται στον ευρύτερο στρατηγικό ανταγωνισμό ΗΠΑ–Κίνας, γεγονός που περιπλέκει περαιτέρω τις προοπτικές ειρηνικής διευθέτησης. Ο Cabestan, από ευρωπαϊκή σκοπιά, επισημαίνει ότι η τριγωνική σχέση Κίνας–Ταϊβάν–ΗΠΑ λειτουργεί ως μηχανισμός αμοιβαίας αποτροπής, αλλά ταυτόχρονα αυξάνει τον κίνδυνο λανθασμένων υπολογισμών (Cabestan 2012, 125–143). Η αμερικανική στρατηγική ασάφεια παρέχει μεν προστασία στην Ταϊβάν, αλλά ενισχύει την κινεζική καχυποψία.

Σύγχρονες αναλύσεις τονίζουν ότι η Ταϊβάν έχει καταστεί βασικό πεδίο στρατηγικής αντιπαράθεσης στο πλαίσιο της μετάβασης προς μια πιο πολυπολική διεθνή τάξη. Οι Mahesar, Mahesar και Shah υποστηρίζουν ότι η Ταϊβάν λειτουργεί πλέον ως δοκιμασία αξιοπιστίας τόσο για την κινεζική αναθεωρητική στρατηγική όσο και για τη δέσμευση των ΗΠΑ στην περιφερειακή ασφάλεια (Mahesar, Mahesar και Shah 2025, 140–147). Η σύγκρουση συμφερόντων υπερβαίνει το διμερές επίπεδο και αποκτά σαφή συστημική διάσταση.

Επιπλέον, η γεωπολιτική σημασία της Ταϊβάν εκτείνεται και στη Νοτιοανατολική Ασία. Ο Ku αναλύει πώς η Ταϊβάν επιχειρεί να ενισχύσει την παρουσία της στην περιοχή μέσω οικονομικών και διπλωματικών πρωτοβουλιών, ως αντιστάθμισμα της κινεζικής επιρροής (Ku 2017). Ωστόσο, οι δυνατότητες αυτές παραμένουν περιορισμένες, καθώς η Κίνα αξιοποιεί το οικονομικό της βάρος για να αποτρέψει την αναβάθμιση των σχέσεων τρίτων κρατών με την Ταϊπέι.

Τέλος, η προοπτική του ζητήματος της Ταϊβάν παραμένει βαθιά αβέβαιη. Ο Lin επισημαίνει ότι η κλιμάκωση της γεωπολιτικής αντιπαράθεσης αυξάνει τη σημασία της Ταϊβάν ως στρατηγικού κόμβου, αλλά ταυτόχρονα καθιστά πιο επικίνδυνη κάθε μεταβολή του status quo (Lin 2025, 31–35). Από αναθεωρητική σκοπιά, η Κίνα δεν επιδιώκει απλώς την επανένωση, αλλά την αναδιάταξη της περιφερειακής και διεθνούς ισορροπίας ισχύος. Η Ταϊβάν, επομένως, συνιστά εμπειρικό παράδειγμα όπου ο αναθεωρητισμός εκδηλώνεται όχι ως άμεση ανατροπή της διεθνούς τάξης, αλλά ως σταδιακή και πολυεπίπεδη στρατηγική πίεσης, με δυνητικά συστημικές συνέπειες.

3.3 Τεχνολογική κυριαρχία: 5G, Huawei, AI

Η τεχνολογική διάσταση της ανόδου της Κίνας συνιστά αμφιλεγόμενο πεδίο εκδήλωσης αναθεωρητικής συμπεριφοράς στο σύγχρονο διεθνές σύστημα. Σε αντίθεση με παραδοσιακές μορφές ισχύος, η τεχνολογία λειτουργεί ως πολλαπλασιαστής στρατηγικής επιρροής, επιτρέποντας την αναδιαμόρφωση δομών εξάρτησης, προτύπων διακυβέρνησης και κανόνων ανταγωνισμού. Η κινεζική ηγεσία έχει αναγνωρίσει έγκαιρα ότι η κυριαρχία σε τομείς αιχμής, όπως τα δίκτυα 5G και η τεχνητή νοημοσύνη, αποτελεί προϋπόθεση για τη μακροπρόθεσμη αναδιάταξη της διεθνούς ιεραρχίας ισχύος (Wang 2020, 18–22).

Κύριο ρόλο στην κινεζική τεχνολογική στρατηγική διαδραματίζει η ανάπτυξη και η διεθνοποίηση των δικτύων πέμπτης γενιάς (5G). Τα δίκτυα αυτά αποτελούν αναβάθμιση τηλεπικοινωνιακών υποδομών, καθώς και πολύτιμη βάση για την ψηφιακή οικονομία, τη στρατιωτική διασύνδεση και τη λειτουργία συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης. Ο Golota (2023, 174–176) αναλύει τον ανταγωνισμό ΗΠΑ–Κίνας γύρω από το 5G υπό το πρίσμα του επιθετικού ρεαλισμού, υποστηρίζοντας ότι ο έλεγχος των ψηφιακών υποδομών συνιστά μορφή δομικής ισχύος με μακροχρόνιες γεωπολιτικές συνέπειες. Η δυνατότητα καθορισμού τεχνολογικών προτύπων μεταφράζεται σε στρατηγικό πλεονέκτημα, καθώς επηρεάζει τη λειτουργία κρατών, επιχειρήσεων και θεσμών σε παγκόσμιο επίπεδο.

Στο πλαίσιο αυτό, η Huawei αναδεικνύεται σε εμβληματικό παράδειγμα κινεζικής τεχνολογικής ισχύος και ταυτόχρονα σε επίκεντρο διεθνούς αντιπαράθεσης. Η εταιρεία, με ισχυρή κρατική υποστήριξη και πρόσβαση σε εθνικούς πόρους, κατόρθωσε να καταστεί παγκόσμιος ηγέτης στην ανάπτυξη και εγκατάσταση υποδομών 5G. Ο Wang (2020, 45–49) επισημαίνει ότι η επιτυχία της Huawei δεν δύναται να ερμηνευθεί αποκλειστικά με όρους αγοράς, αλλά εντάσσεται σε ένα ευρύτερο κρατικά καθοδηγούμενο μοντέλο τεχνολογικής ανάπτυξης. Η δυτική καχυποψία απέναντι στην εταιρεία αντικατοπτρίζει την ανησυχία ότι η τεχνολογική εξάρτηση μπορεί να μετατραπεί σε εργαλείο πολιτικής και στρατηγικής πίεσης.

Η τεχνολογική αντιπαράθεση αποκτά ιδιαίτερη ένταση όταν εξετάζεται υπό το πρίσμα της ασφάλειας. Η ενσωμάτωση των δικτύων 5G σε κρίσιμες υποδομές, από την ενέργεια και τις μεταφορές έως τις ΕΔ, δημιουργεί νέες μορφές ευαλωτότητας. Ο Fricke (2020, 7–10) υποστηρίζει ότι ο συνδυασμός 5G και τεχνητής νοημοσύνης αναδιαμορφώνει το ισοζύγιο ισχύος, καθώς επιτρέπει την ταχύτερη συλλογή, επεξεργασία και αξιοποίηση

δεδομένων σε στρατιωτικό και πολιτικό επίπεδο. Η τεχνολογία, συνεπώς, δεν είναι ουδέτερη, αλλά ενσωματώνει σχέσεις ισχύος και ανταγωνισμού.

Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει και η διασύνδεση της κινεζικής τεχνολογικής στρατηγικής με τις διεθνείς της συνεργασίες. Οι Khan et al. (2025, 75–78) αναλύουν τον ρόλο των σινοπακιστανικών σχέσεων στον παγκόσμιο τεχνολογικό ανταγωνισμό, επισημαίνοντας ότι η συνεργασία σε τομείς όπως το 5G, η κυβερνοασφάλεια και η τεχνητή νοημοσύνη ενισχύει τη στρατηγική ανθεκτικότητα της Κίνας έναντι δυτικών περιορισμών. Οι τεχνολογικές συμπράξεις λειτουργούν ως μηχανισμοί παράκαμψης γεωπολιτικών πιέσεων και ταυτόχρονα ως μέσα επέκτασης κινεζικών προτύπων και πρακτικών.

Η τεχνητή νοημοσύνη αποτελεί, ωστόσο, το πλέον φιλόδοξο και δυνητικά ανατρεπτικό πεδίο της κινεζικής τεχνολογικής στρατηγικής. Η Κίνα έχει επενδύσει συστηματικά στην ανάπτυξη αλγορίθμων, υπολογιστικών υποδομών και εφαρμογών AI, τόσο στον πολιτικό όσο και στον στρατιωτικό τομέα. Ο Wang (2020, 92–97) επισημαίνει ότι η κινεζική προσέγγιση στην AI χαρακτηρίζεται από στενή σύζευξη κράτους, ιδιωτικού τομέα και στρατού, γεγονός που επιταχύνει την καινοτομία αλλά εγείρει σοβαρά ερωτήματα διαφάνειας και ελέγχου. Η δυνατότητα αξιοποίησης της AI για επιτήρηση, πρόβλεψη συμπεριφοράς και αυτοματοποιημένη λήψη αποφάσεων ενισχύει την κρατική ισχύ με τρόπους που αμφισβητούν φιλελεύθερα πρότυπα διακυβέρνησης.

Από αναθεωρητική σκοπιά, η τεχνολογική στρατηγική της Κίνας δεν αποσκοπεί απλώς στην εξισορρόπηση της δυτικής υπεροχής, αλλά στη διαμόρφωση εναλλακτικών κανόνων και δομών. Ο Mazarr (2018, 61–65) επισημαίνει ότι η τεχνολογία αποτελεί κεντρικό εργαλείο της κινεζικής προσπάθειας αναπροσαρμογής της διεθνούς τάξης, καθώς επιτρέπει την άσκηση επιρροής χωρίς άμεση στρατιωτική σύγκρουση. Η επιβολή τεχνολογικών προτύπων και η δημιουργία ψηφιακών οικοσυστημάτων συνιστούν μορφές ήπιας αλλά δομικής ισχύος.

Τέλος, η τεχνολογική κυριαρχία της Κίνας πρέπει να ιδωθεί και ως μέρος ενός ευρύτερου στρατηγικού ανταγωνισμού με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Ο ανταγωνισμός αυτός δεν περιορίζεται σε οικονομικούς δείκτες, αλλά επεκτείνεται στη διαμόρφωση του μέλλοντος της διεθνούς τάξης. Όπως υποστηρίζει ο Golota (2023, 178–180), η τεχνολογία λειτουργεί ως το νέο πεδίο στο οποίο κρίνεται η ηγεμονία του 21ου αιώνα. Υπό αυτό το πρίσμα, η κινεζική επιδίωξη τεχνολογικής κυριαρχίας συνιστά σαφή ένδειξη αναθεωρητικής

στρατηγικής, η οποία επιδιώκει να μεταβάλει τους όρους του διεθνούς ανταγωνισμού προς ίδιον όφελος.

3.4 Soft Power: Ινστιτούτα Κομφούκιος, πολιτισμική διείσδυση

Η έννοια της ήπιας ισχύος (soft power), όπως διατυπώθηκε αρχικά από τον Joseph Nye, αναφέρεται στην ικανότητα ενός κράτους να επηρεάζει τις προτιμήσεις και τη συμπεριφορά άλλων δρώντων μέσω της έλξης, της πειθούς και της πολιτισμικής ακτινοβολίας, και όχι μέσω καταναγκαστικών ή υλικών μέσων ισχύος (Nye 1990). Στην περίπτωση της Κίνας, η ήπια ισχύς αποκτά ιδιαίτερη σημασία ως συμπληρωματικό εργαλείο μιας ευρύτερης στρατηγικής ανόδου, η οποία επιδιώκει να μετριάσει τους φόβους που προκαλεί η αυξανόμενη υλική και στρατιωτική ισχύς της χώρας. Η κινεζική ηγεσία αντιλαμβάνεται την πολιτισμική διπλωματία ως σημαντικό μηχανισμό διαμόρφωσης ευνοϊκού διεθνούς περιβάλλοντος, ιδίως σε ένα σύστημα όπου η άνοδος μιας μη δυτικής δύναμης ερμηνεύεται με όρους απειλής (Yang 2014, 65–68).

Βασικό εργαλείο αυτής της πολιτισμικής στρατηγικής αποτελούν τα Ινστιτούτα Κομφούκιος, τα οποία ιδρύθηκαν το 2004 και έκτοτε γνώρισαν εντυπωσιακή γεωγραφική εξάπλωση. Τα Ινστιτούτα αυτά λειτουργούν ως φορείς προώθησης της κινεζικής γλώσσας και κουλτούρας, συχνά σε συνεργασία με πανεπιστήμια και εκπαιδευτικά ιδρύματα του εξωτερικού. Σύμφωνα με την Pan (2013, 24–27), τα Ινστιτούτα Κομφούκιος συνιστούν έναν θεσμοποιημένο μηχανισμό πολιτισμικής διπλωματίας, ο οποίος δίνει στην Κίνα τη δυνατότητα να ασκεί επιρροή σε κοινωνικό και γνωσιακό επίπεδο, χωρίς να προσφεύγει σε άμεσες πολιτικές παρεμβάσεις. Η επιλογή της εκπαίδευσης ως βασικού πεδίου δράσης δεν είναι τυχαία, καθώς τα πανεπιστήμια και τα εκπαιδευτικά δίκτυα λειτουργούν ως κόμβοι παραγωγής ιδεών και διαμόρφωσης αντιλήψεων.

Η πολιτισμική διάσταση της κινεζικής ήπιας ισχύος αντλεί σημαντικά στοιχεία από την κομφουκιανή παράδοση, η οποία προβάλλεται ως φορέας αξιών όπως η αρμονία, η ιεραρχία, η κοινωνική σταθερότητα και ο σεβασμός στην εξουσία. Η Meng υποστηρίζει ότι ο κομφουκιανισμός αξιοποιείται επιλεκτικά ως πολιτισμικό αφήγημα, το οποίο παρουσιάζει την Κίνα ως δύναμη ειρήνης και ηθικής τάξης, σε αντιδιαστολή με την εικόνα της επιθετικής μεγάλης δύναμης (Meng 2012). Η προβολή αυτών των αξιών δεν αποσκοπεί μόνο στη βελτίωση της διεθνούς εικόνας της χώρας, αλλά και στη νομιμοποίηση ενός εναλλακτικού

προτύπου διεθνούς τάξης, το οποίο διαφοροποιείται από τις φιλελεύθερες δυτικές αντιλήψεις περί πολιτικής οργάνωσης και διακυβέρνησης.

Ωστόσο, η λειτουργία των Ινστιτούτων Κομφούκιος έχει προκαλέσει έντονη ακαδημαϊκή και πολιτική αντιπαράθεση, ιδίως σε δυτικές χώρες. Πολλοί μελετητές επισημαίνουν τις εγγενείς αντιφάσεις του κινεζικού εγχειρήματος *soft power*, επισημαίνοντας ότι η κρατική εποπτεία και ο έλεγχος του περιεχομένου περιορίζουν την αξιοπιστία και την ελκυστικότητα των Ινστιτούτων. Οι Lo και Pan (2016, 515–518) κάνουν λόγο για «παράδοξα της *soft power*», καθώς η προσπάθεια πολιτισμικής προβολής συχνά υπονομεύεται από ανησυχίες περί λογοκρισίας, ακαδημαϊκής ελευθερίας και πολιτικής προπαγάνδας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, πανεπιστήμια στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική αποφάσισαν τη διακοπή της συνεργασίας τους με Ινστιτούτα Κομφούκιος, γεγονός που ανέδειξε τα όρια της κινεζικής πολιτισμικής διπλωματίας.

Παρά τις αντιδράσεις αυτές, η κινεζική στρατηγική ήπιας ισχύος δεν μπορεί να αξιολογηθεί αποκλειστικά με βάση τις δυτικές εμπειρίες. Σε πολλές χώρες του Παγκόσμιου Νότου, τα Ινστιτούτα Κομφούκιος αντιμετωπίζονται ως ευκαιρία πρόσβασης σε εκπαιδευτικούς πόρους, υποτροφίες και πολιτισμική ανταλλαγή. Η Lahtinen (2015, 210–214) επισημαίνει ότι σε περιβάλλοντα όπου οι δυτικοί πολιτισμικοί θεσμοί είναι λιγότερο παρόντες ή θεωρούνται συνδεδεμένοι με αποικιακές μνήμες, η κινεζική πολιτισμική παρουσία μπορεί να γίνει δεκτή με μεγαλύτερη αποδοχή. Υπό αυτή την έννοια, η αποτελεσματικότητα της κινεζικής ήπιας ισχύος παρουσιάζει έντονες γεωγραφικές και πολιτισμικές διαφοροποιήσεις.

Ιδιαίτερη σημασία έχει και η εκπαιδευτική διάσταση της κινεζικής πολιτισμικής διείσδυσης. Ο Yang (2014, 70–73) επισημαίνει ότι η διεθνοποίηση της ανώτατης εκπαίδευσης αποτελεί βασικό πεδίο άσκησης ήπιας ισχύος, καθώς διαμορφώνει μακροπρόθεσμα δίκτυα αποφοίτων με θετική ή τουλάχιστον εξοικειωμένη στάση απέναντι στην Κίνα. Η εκμάθηση της κινεζικής γλώσσας, η συμμετοχή σε πολιτισμικά προγράμματα και οι εκπαιδευτικές ανταλλαγές συμβάλλουν στη δημιουργία κοινωνικών δεσμών που δύσκολα επιτυγχάνονται μέσω παραδοσιακών διπλωματικών μέσων.

Παράλληλα, ο Gil (2015, 202–206) επισημαίνει ότι η κινεζική πολιτισμική προβολή δεν περιορίζεται στην εκπαίδευση, αλλά περιλαμβάνει ένα ευρύτερο φάσμα πολιτισμικών πρακτικών, όπως πολιτιστικά φεστιβάλ, εκθέσεις, μέσα ενημέρωσης και ψηφιακές

πλατφόρμες. Η σύνθετη αυτή προσέγγιση αποσκοπεί στη διαμόρφωση μιας συνολικής αφήγησης περί «ειρηνικής ανόδου» και «πολιτισμικής συνέχειας», η οποία επιχειρεί να αμβλύνει τις αντιλήψεις περί κινεζικού αναθεωρητισμού. Ωστόσο, όπως τονίζει ο ίδιος, η επιτυχία αυτής της αφήγησης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη συνοχή μεταξύ πολιτισμικού λόγου και εξωτερικής πολιτικής πρακτικής.

3.5 Στρατηγικός ανταγωνισμός Κίνας–ΗΠΑ

Ο στρατηγικός ανταγωνισμός μεταξύ Κίνας και ΗΠΑ συνιστά τον κύριο άξονα αναδιάταξης της διεθνούς πολιτικής στον 21ο αιώνα. Σε αντίθεση με προηγούμενες φάσεις διπολικής ή πολυπολικής αντιπαράθεσης, η σημερινή σύγκρουση δεν εκδηλώνεται πρωτίστως με άμεσους στρατιωτικούς όρους, αλλά μέσα από οικονομικούς, τεχνολογικούς και θεσμικούς μηχανισμούς (Xing 2018, 1-4). Η άνοδος της Κίνας ως ανερχόμενης δύναμης και η προσπάθειά της να αναβαθμίσει τη θέση της στο διεθνές σύστημα προκαλεί αναπόφευκτα ανησυχία στην κατεστημένη ηγεμονική δύναμη, τις ΗΠΑ, δημιουργώντας δομικές πιέσεις που θυμίζουν ιστορικά πρότυπα ανταγωνισμού μεγάλων δυνάμεων. Η δυναμική αυτή δύναται να ερμηνευθεί ως σύγκρουση ανερχόμενης και κατεστημένης δύναμης, όπου η μετατόπιση ισχύος διαταράσσει το status quo του διεθνούς συστήματος. Ο Allison (2020, 31–36), βασιζόμενος στη θουκυδίδεια ανάλυση του Πελοποννησιακού Πολέμου, υποστηρίζει ότι η άνοδος μιας νέας δύναμης δημιουργεί φόβο στην κυρίαρχη δύναμη, καθιστώντας τη σύγκρουση πιθανή, αν όχι αναπόφευκτη. Η λεγόμενη «Παγίδα του Θουκυδίδα» δεν αποτελεί νομοτελειακή πρόβλεψη πολέμου, αλλά αναλυτικό πλαίσιο κατανόησης των δομικών εντάσεων που παράγει η μεταβολή της ισορροπίας ισχύος.

Στην περίπτωση της Κίνας και των ΗΠΑ, ο ανταγωνισμός εκδηλώνεται κυρίως στο πεδίο της γεωοικονομίας και της τεχνολογίας. Η περίοδος της προεδρίας Trump σηματοδότησε μια σαφή στροφή της αμερικανικής πολιτικής από τη στρατηγική εμπλοκής σε μια πολιτική ανοικτής αντιπαράθεσης (Neos 2025, 4-6). Η επιβολή εκτεταμένων δασμών σε κινεζικά προϊόντα, στο πλαίσιο του λεγόμενου εμπορικού πολέμου, αποσκοπούσε στη μείωση του εμπορικού ελλείμματος, αλλά κυρίως στον περιορισμό της κινεζικής τεχνολογικής ανόδου και της στρατηγικής της αυτονομίας. Οι δασμοί, οι περιορισμοί στις εξαγωγές τεχνολογίας και οι κυρώσεις κατά κινεζικών εταιρειών όπως η Huawei αποτελούν εργαλεία οικονομικού καταναγκασμού με σαφή στρατηγική στόχευση (Yoganandham 2025, 299-300).

Η γεωοικονομική αυτή διάσταση του ανταγωνισμού υποδηλώνει μια μορφή αναθεωρητισμού που δεν στηρίζεται στην άμεση στρατιωτική σύγκρουση, αλλά στη σταδιακή αναδιαμόρφωση των κανόνων του διεθνούς οικονομικού και τεχνολογικού συστήματος. Όπως επισημαίνει ο Murphy (2022, 85–92), η Κίνα επιδιώκει να περιορίσει την εξάρτησή της από δυτικές αγορές, χρηματοπιστωτικούς θεσμούς και τεχνολογικές αλυσίδες, οικοδομώντας εναλλακτικά δίκτυα συνεργασίας στον Παγκόσμιο Νότο και αναπτύσσοντας εγχώριες τεχνολογικές δυνατότητες. Η στρατηγική αυτή δεν συνιστά ανοιχτή απόρριψη του διεθνούς συστήματος, αλλά αναθεώρησή του μέσω σταδιακής αποσύνδεσης και παράλληλης θεσμικής οικοδόμησης.

Η τεχνολογία αποτελεί κομβικό πεδίο του ανταγωνισμού, καθώς συνδέεται άμεσα με την οικονομική ισχύ, τη στρατιωτική καινοτομία και τη διεθνή επιρροή. Οι αμερικανικοί περιορισμοί στην πρόσβαση της Κίνας σε προηγμένους ημιαγωγούς, λογισμικό και υποδομές ψηφιακής τεχνολογίας αποσκοπούν στον περιορισμό της κινεζικής ανόδου σε σημαντικούς τομείς, όπως η τεχνητή νοημοσύνη και τα δίκτυα 5G. Η αντίδραση της Κίνας υπήρξε η επιτάχυνση της πολιτικής τεχνολογικής αυτάρκειας και η ενίσχυση κρατικά υποστηριζόμενων πρωταθλητών, γεγονός που εντείνει τον δομικό χαρακτήρα του ανταγωνισμού (Reshetnikova και Turkia 2025, 214-215).

Η Παγίδα του Θουκυδίδη παρέχει ένα χρήσιμο, αλλά όχι απόλυτο, ερμηνευτικό εργαλείο για την κατανόηση αυτής της δυναμικής. Ορισμένοι μελετητές υποστηρίζουν ότι η αλληλεξάρτηση μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας, ιδίως στο οικονομικό πεδίο, λειτουργεί αποτρεπτικά ως προς την άμεση στρατιωτική σύγκρουση (Enescu 2023, 42-43). Άλλοι, ωστόσο, επισημαίνουν ότι η οικονομική σύγκρουση μπορεί να εντείνει την καχυποψία και να δημιουργήσει αυτοεκπληρούμενες προφητείες αντιπαράθεσης, ιδίως όταν συνοδεύεται από εθνικιστική ρητορική και στρατηγική πόλωση (Fregene 2025, 275-276). Όπως επισημαίνει ο Wright (2018, 4–6), τόσο ο Allison όσο και ο French (2017) συγκλίνουν στην εκτίμηση ότι η ιστορική εμπειρία και η αυτοαντίληψη της Κίνας διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της σύγχρονης στρατηγικής της συμπεριφοράς, χωρίς ωστόσο να καθιστούν τη σύγκρουση αναπόφευκτη.

Στο πλαίσιο αυτό, η κινεζική στρατηγική εμφανίζεται ως μορφή «αναθεωρητισμού χαμηλής έντασης», ο οποίος αποφεύγει τη στρατιωτική σύγκρουση με τις ΗΠΑ, αλλά επιδιώκει την υπονόμευση της αμερικανικής πρωτοκαθεδρίας μέσω οικονομικών, τεχνολογικών και θεσμικών μέσων. Η έμφαση σε πρωτοβουλίες όπως το Belt and Road

Initiative, η ενίσχυση των BRICS και του Οργανισμού Συνεργασίας της Σαγκάης, καθώς και η προσπάθεια διαμόρφωσης εναλλακτικών κανόνων παγκόσμιας διακυβέρνησης, εντάσσονται σε αυτή τη στρατηγική λογική (Murphy 2022, 140–148).

Η αντιπαράθεση ΗΠΑ–Κίνας δεν έχει, προς το παρόν, μετατραπεί σε ανοικτή στρατιωτική σύγκρουση, γεγονός που υποδηλώνει ότι η Παγίδα του Θουκυδίδη δεν αποτελεί αναπόφευκτη κατάληξη. Ωστόσο, οι δομικές πιέσεις που παράγει η μεταβολή της ισορροπίας ισχύος παραμένουν ισχυρές. Όπως επισημαίνει ο Allison (2020, 287-292), η αποφυγή της σύγκρουσης απαιτεί συνειδητές πολιτικές επιλογές, στρατηγική αυτοσυγκράτηση και αναγνώριση των ζωτικών συμφερόντων της άλλης πλευράς. Εν κατακλείδι, ο στρατηγικός ανταγωνισμός Κίνας–ΗΠΑ επιβεβαιώνει ότι ο σύγχρονος αναθεωρητισμός δεν εκδηλώνεται αποκλειστικά μέσω στρατιωτικής αναμέτρησης, αλλά μέσα από πολύπλοκες μορφές γεωοικονομικής και τεχνολογικής αντιπαράθεσης. Η κινεζική στρατηγική επιδιώκει τη σταδιακή αναδιάταξη του διεθνούς συστήματος, περιορίζοντας την αμερικανική υπεροχή χωρίς να προκαλεί άμεση πολεμική σύγκρουση. Υπό αυτό το πρίσμα, η Παγίδα του Θουκυδίδη λειτουργεί περισσότερο ως προειδοποιητικό πλαίσιο παρά ως μοιραία πρόβλεψη, αναδεικνύοντας τους κινδύνους αλλά και τις δυνατότητες διαχείρισης της μετάβασης ισχύος στον 21ο αιώνα.

3.6 SCO και BRICS: Η κινεζική επιδίωξη εναλλακτικής αρχιτεκτονικής του διεθνούς συστήματος

Η κινεζική αναθεωρητική στρατηγική δεν εκδηλώνεται αποκλειστικά μέσω στρατιωτικών ή διμερών οικονομικών μέσων, αλλά επεκτείνεται συστηματικά στο πεδίο της θεσμικής αρχιτεκτονικής του διεθνούς συστήματος. Η ενεργός συμμετοχή και ηγετική παρουσία της Κίνας σε πολυμερή σχήματα όπως ο SCO και οι BRICS αντανακλά μια συνειδητή προσπάθεια αναδιαμόρφωσης των κανόνων, των ιεραρχιών και των μηχανισμών διακυβέρνησης της διεθνούς τάξης. Σύμφωνα με τους Hashmat και Tang (2025, 34–38), η Σύνοδος του SCO στην Τιαντζίν το 2025 σηματοδότησε μια σαφή μετάβαση από έναν περιφερειακό οργανισμό ασφάλειας σε ένα ευρύτερο πολιτικό φόρουμ που προωθεί ρητά την πολυπολικότητα ως εναλλακτικό όραμα διεθνούς τάξης.

Ο SCO συγκροτήθηκε αρχικά ως μηχανισμός οικοδόμησης εμπιστοσύνης και διαχείρισης ασφάλειας στην Κεντρική Ασία, όμως η εξέλιξή του αντανακλά την αυξανόμενη φιλοδοξία της Κίνας να διαμορφώσει θεσμούς που δεν ελέγχονται από τις δυτικές δυνάμεις.

Η διεύρυνση του οργανισμού με την ένταξη της Ινδίας, του Πακιστάν και του Ιράν ενίσχυσε τον γεωπολιτικό του χαρακτήρα και περιόρισε περαιτέρω την επιρροή δυτικών θεσμών ασφαλείας στην ευρασιατική ήπειρο. Οι Güçyetmez και Pulurluoğlu (2025, 90–94) ερμηνεύουν τον ρόλο της Κίνας στον SCO μέσα από τη θεωρία του παγκόσμιου συστήματος, υποστηρίζοντας ότι η Κίνα αξιοποιεί τον οργανισμό ως εργαλείο μετατόπισης ισχύος από τον πυρήνα προς την ημι-περιφέρεια και την περιφέρεια του διεθνούς συστήματος.

Η στρατηγική αξία του SCO ενισχύεται περαιτέρω από τη στενή συνεργασία Κίνας και Ρωσίας στο εσωτερικό του οργανισμού. Παρά τις ασύμμετρες ισχύς και τις ενίοτε ανταγωνιστικές επιδιώξεις, η σύμπραξη των δύο δυνάμεων βασίζεται σε μια κοινή επιθυμία περιορισμού της δυτικής επιρροής και αποτροπής της επέκτασης θεσμών όπως το NATO. Ο Yu (2025, 205–210) υποστηρίζει ότι ο SCO λειτουργεί ως θεσμικό πεδίο εμβάθυνσης της κινεζορωσικής στρατηγικής σχέσης, παρέχοντας πλαίσιο συντονισμού σε ζητήματα ασφάλειας, αντιτρομοκρατίας και περιφερειακής σταθερότητας.

Παράλληλα, ο SCO αποκτά αυξανόμενη σημασία ως φόρουμ πολιτικής συνεννόησης μεταξύ μεγάλων και μεσαίων δυνάμεων του Παγκόσμιου Νότου. Η συμμετοχή κρατών με διαφορετικά καθεστώτα και συμφέροντα δεν αναιρεί τον κοινό παρονομαστή της αντίθεσης στη δυτικοκεντρική διεθνή τάξη. Ο Siddiqui (2025, 4–7) επισημαίνει ότι ο SCO ενσαρκώνει μια λειτουργική εκδοχή πολυπολικότητας, στην οποία η Κίνα επιδιώκει να διαμορφώσει κανόνες χωρίς να επιβάλλει ιδεολογική ομοιομορφία στα μέλη του οργανισμού.

Η θεσμική αναθεώρηση που επιχειρεί η Κίνα δεν περιορίζεται στον τομέα της ασφάλειας, αλλά επεκτείνεται και στη σφαίρα της παγκόσμιας οικονομικής διακυβέρνησης μέσω των BRICS. Από την ίδρυσή τους, οι BRICS εξελίχθηκαν από ένα χαλαρό οικονομικό σχήμα σε μια πλατφόρμα συντονισμού πολιτικών μεταξύ αναδυόμενων οικονομιών. Η Aydın (2025, 214–219) χαρακτηρίζει τους BRICS ως αρχέτυπο εναλλακτικής διεθνούς συνεργασίας, στο οποίο η Κίνα διαδραματίζει ρόλο κινητήριας δύναμης, χωρίς ωστόσο να επιδιώκει πλήρη θεσμική ομοσπονδιοποίηση.

Η γεωπολιτική σημασία των BRICS ενισχύθηκε ιδιαίτερα μετά τη διεύρυνσή τους με νέα μέλη από τη Μέση Ανατολή, την Αφρική και τη Λατινική Αμερική. Η εξέλιξη αυτή εντάσσεται σε μια ευρύτερη κινεζική στρατηγική ενίσχυσης δεσμών με τον Παγκόσμιο

Νότο και διαμόρφωσης εναλλακτικών δικτύων οικονομικής συνεργασίας. Οι Lee, Kornphetcharat και Sims (2025, 8–12) υποστηρίζουν ότι οι BRICS λειτουργούν ως πλατφόρμα μέσω της οποίας η Κίνα επιχειρεί να συνδέσει την οικονομική της ισχύ με διπλωματική επιρροή, ιδίως σε περιοχές όπου η δυτική παρουσία εμφανίζει φθίνουσα δυναμική.

Ένα από τα πλέον συζητημένα ζητήματα εντός των BRICS αφορά τη δυνατότητα αμφισβήτησης της κυριαρχίας του δολαρίου στο διεθνές νομισματικό σύστημα. Αν και η Κίνα προωθεί τη χρήση εθνικών νομισμάτων στις μεταξύ των μελών συναλλαγές, ο Lysandrou (2025, 91–95) επισημαίνει ότι ούτε οι BRICS συλλογικά ούτε η Κίνα μεμονωμένα διαθέτουν ακόμη τις προϋποθέσεις για την ανατροπή της «δολαριακής» ηγεμονίας. Η παρατήρηση αυτή αναδεικνύει τα όρια της θεσμικής αναθεώρησης και τη σταδιακή, μη επαναστατική φύση της κινεζικής στρατηγικής.

Η συζήτηση περί ορίων και δυνατοτήτων των BRICS εμπλουτίζεται από την ανάλυση των Rached και De Sá (2024, 34–38), οι οποίοι επισημαίνουν ότι η ετερογένεια των μελών και οι αποκλίνουσες εθνικές στρατηγικές δυσχεραίνουν τη μετατροπή των BRICS σε συνεκτικό θεσμικό αντίβαρο προς οργανισμούς όπως η G7. Ωστόσο, η ίδια αυτή ετερογένεια προσδίδει ευελιξία και επιτρέπει στην Κίνα να προωθεί επιμέρους πρωτοβουλίες χωρίς την ανάγκη πλήρους συναίνεσης.

Η διασύνδεση των BRICS με την Πρωτοβουλία Ζώνης και Δρόμου ενισχύει περαιτέρω τη θεσμική διάσταση της κινεζικής αναθεωρητικής πολιτικής. Ο Singh (2022, 6–9) υποστηρίζει ότι η Κίνα επιδιώκει στρατηγική ευθυγράμμιση μεταξύ των δύο σχημάτων, ώστε να δημιουργήσει ένα πλέγμα οικονομικών, χρηματοπιστωτικών και πολιτικών σχέσεων που λειτουργούν συμπληρωματικά προς τους υφιστάμενους διεθνείς θεσμούς.

Στο ευρύτερο πλαίσιο των διεθνών εντάσεων, ο ρόλος του SCO και των BRICS αποκτά αυξημένη σημασία ως μηχανισμός απορρόφησης πιέσεων και διαχείρισης ανταγωνισμών. Οι Lukin και συνεργάτες (2025, 176–180) επισημαίνουν ότι, σε ένα περιβάλλον αυξανόμενης πόλωσης, οι οργανισμοί αυτοί προσφέρουν στην Κίνα θεσμικά εργαλεία συντονισμού και νομιμοποίησης της διεθνούς της παρουσίας χωρίς άμεση σύγκρουση με τη Δύση.

Η κινεζική εμπλοκή στον SCO και στους BRICS συνιστά κεντρικό στοιχείο μιας στρατηγικής αναθεώρησης μέσω θεσμικής διαφοροποίησης και όχι μέσω κατά μέτωπο αντιπαράθεσης. Η Κίνα δεν επιδιώκει την κατάργηση της υφιστάμενης διεθνούς τάξης, αλλά την παράλληλη οικοδόμηση εναλλακτικών πλαισίων συνεργασίας που μειώνουν τη δυτική θεσμική κυριαρχία και διευρύνουν τα περιθώρια στρατηγικής αυτονομίας. Η προσέγγιση αυτή εντάσσεται σε μια ευρύτερη λογική σταδιακής αναπροσαρμογής του διεθνούς συστήματος, επιβεβαιώνοντας τον χαρακτήρα της Κίνας ως αναθεωρητικής δύναμης που δρα πρωτίστως μέσω θεσμών, οικονομίας και πολυμερών σχημάτων.

Κεφάλαιο 4: Η επιρροή της Κίνας στο διεθνές σύστημα: Αναθεωρητισμός, ασφάλεια και προοπτικές

4.1 Είναι η Κίνα αναθεωρητική δύναμη;

Η έννοια της αναθεωρητικής δύναμης αποτελεί βασικό αναλυτικό εργαλείο για την κατανόηση της συμπεριφοράς ανερχόμενων κρατών στο διεθνές σύστημα. Σύμφωνα με τη σύγχρονη βιβλιογραφία, ο αναθεωρητισμός δεν ταυτίζεται κατ' ανάγκην με την επιδίωξη ανατροπής του διεθνούς συστήματος στο σύνολό του, αλλά συχνά εκδηλώνεται μέσω επιλεκτικής αμφισβήτησης κανόνων, θεσμών και ιεραρχιών που θεωρούνται δυσμενείς για τα συμφέροντα ενός κράτους (DiCicco και Sanchez 2021; Termine 2025a, 11–18). Υπό αυτό το πρίσμα, το ερώτημα αν η Κίνα συνιστά αναθεωρητική δύναμη απαιτεί προσεκτική προσπάθεια θεωρητικής αποσαφήνισης και εμπειρικής σύνθεσης, παρά απλουστευτικών διχοτομήσεων μεταξύ status quo και επαναστατικής συμπεριφοράς.

Η θεωρητική συμβολή των Termine και Murray είναι ιδιαίτερος χρήσιμη για την αξιολόγηση της κινεζικής περίπτωσης, καθώς εισάγουν τον διαχωρισμό μεταξύ ριζοσπαστικού και μετριοπαθούς αναθεωρητισμού. Ο μετριοπαθής αναθεωρητισμός χαρακτηρίζεται από τη σταδιακή επιδίωξη αναπροσαρμογής της διεθνούς τάξης, χωρίς άμεση αμφισβήτηση της θεσμικής της υπόστασης ή προσφυγή σε γενικευμένη σύγκρουση (Termine 2025b, 45–52; Murray 2018, 34–38). Η Κίνα, όπως προκύπτει από την ανάλυση των προηγούμενων κεφαλαίων, εντάσσεται περισσότερο σε αυτήν την κατηγορία, καθώς αξιοποιεί οικονομικά, τεχνολογικά και κανονιστικά μέσα για να βελτιώσει τη θέση της εντός του συστήματος, αντί να επιδιώκει την κατάρρευσή του.

Η νεορεαλιστική θεωρία παρέχει ένα ισχυρό ερμηνευτικό πλαίσιο για την κατανόηση αυτής της συμπεριφοράς. Σε ένα άναρχο διεθνές σύστημα, τα κράτη επιδιώκουν την επιβίωση και τη μεγιστοποίηση της σχετικής τους ισχύος, ιδίως όταν η κατανομή ισχύος μεταβάλλεται (Waltz 1979; Wohlforth 2008, 134–139). Από αυτή τη σκοπιά, η άνοδος της Κίνας και η συνακόλουθη αναθεώρηση επιμέρους πτυχών της διεθνούς τάξης συνιστούν δομικά προβλέψιμη εξέλιξη και όχι ανωμαλία. Όπως επισημαίνουν οι Rynning και Ringsmose (2008, 22–26), οι ανερχόμενες δυνάμεις τείνουν να αμφισβητούν κανόνες που παγιώθηκαν σε περιόδους σχετικής αδυναμίας τους, χωρίς αυτό να συνεπάγεται αναγκαστικά πρόθεση συστημικής ανατροπής.

Τα εμπειρικά δεδομένα που εξετάστηκαν στο Κεφάλαιο 3 ενισχύουν αυτή την ερμηνεία. Η στρατιωτικοποίηση της Νότιας Σινικής Θάλασσας, η στάση έναντι της Ταϊβάν, η επιδίωξη τεχνολογικής κυριαρχίας και η εκτεταμένη χρήση εργαλείων ήπιας ισχύος αναδεικνύουν μια συνεκτική στρατηγική αμφισβήτησης του status quo σε επιλεγμένα πεδία (Lee et al. 2023, 1–5; Grossman 2019, 182–187). Οι πρακτικές αυτές δεν αποσκοπούν στη γενικευμένη αποσταθεροποίηση, αλλά στη διαμόρφωση ευνοϊκότερων όρων ισχύος σε περιοχές ζωτικού ενδιαφέροντος για την Κίνα.

Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει η τεχνολογική διάσταση της κινεζικής αναθεωρητικής συμπεριφοράς. Όπως αναλύθηκε στην ενότητα 3.3, η επιδίωξη κυριαρχίας σε τομείς όπως τα δίκτυα 5G και η τεχνητή νοημοσύνη δεν αφορά μόνο την οικονομική ανταγωνιστικότητα, αλλά και τον έλεγχο μελλοντικών κανόνων και προτύπων (Wang 2020, 92–97; Golota 2023, 174–178). Η στρατηγική αυτή συνάδει με την παρατήρηση του Mazarr ότι ο σύγχρονος αναθεωρητισμός εκδηλώνεται συχνά μέσω «χαμηλής ορατότητας» εργαλείων, τα οποία μεταβάλλουν σταδιακά τη λειτουργία της διεθνούς τάξης χωρίς θεαματικές ρήξεις (Mazarr 2018, 61–65).

Παράλληλα, η κινεζική προσέγγιση στη διεθνή τάξη δεν στερείται στοιχείων ενσωμάτωσης. Όπως δείχνει η ανάλυση του Murphy, η Κίνα συμμετέχει ενεργά σε διεθνείς θεσμούς και υποστηρίζει την πολυμερή συνεργασία, επιδιώκοντας ωστόσο τη μεταρρύθμισή τους ώστε να αντανακλούν καλύτερα τις σύγχρονες ισορροπίες ισχύος (Murphy 2022, 190–195). Η συμπεριφορά αυτή υποδηλώνει αναθεώρηση μέσω προσαρμογής και όχι μέσω απόρριψης της θεσμικής τάξης, στοιχείο που ενισχύει τον χαρακτηρισμό της Κίνας ως μετριοπαθώς αναθεωρητικής δύναμης.

Η σύγκριση με εναλλακτικές θεωρητικές προσεγγίσεις επιβεβαιώνει την αναλυτική υπεροχή του νεορεαλισμού και της θεωρίας του αναθεωρητισμού στην κινεζική περίπτωση. Ο φιλελευθερισμός, με την έμφαση στην οικονομική αλληλεξάρτηση και στους θεσμούς, αδυνατεί να εξηγήσει επαρκώς την επιμονή της Κίνας σε ζητήματα κυριαρχίας και ασφάλειας, όπως η Ταϊβάν ή η Νότια Σινική Θάλασσα (Ηρακλείδης 2019, 112–115). Ο κονστρουκτιβισμός, αν και χρήσιμος για την κατανόηση της στρατηγικής κουλτούρας και της ιστορικής αυτοαντίληψης της Κίνας, λειτουργεί περισσότερο συμπληρωματικά παρά επαρκώς ερμηνευτικά (Johnston 1998, 36–39).

Εν κατακλείδι, η Κίνα μπορεί να χαρακτηριστεί ως αναθεωρητική δύναμη υπό την έννοια της επιλεκτικής και σταδιακής αναπροσαρμογής της διεθνούς τάξης. Δεν επιδιώκει την άμεση ανατροπή του διεθνούς συστήματος ούτε την εγκαθίδρυση εναλλακτικής παγκόσμιας τάξης μέσω σύγκρουσης, αλλά αξιοποιεί το αυξανόμενο υλικό, τεχνολογικό και κανονιστικό της κεφάλαιο για να μεταβάλει τους όρους συμμετοχής της στο σύστημα προς όφελός της (Termine 2025b, 58–61; Murphy 2022, 198–201). Υπό αυτή την έννοια, η Κίνα συνιστά φορέα αναθεωρητισμού και ταυτόχρονα πηγή ανησυχίας για τη Δύση, όχι όμως ως άμεση υπαρξιακή απειλή, αλλά ως δύναμη που αμφισβητεί σταδιακά τις δομικές βάσεις της δυτικά διαμορφωμένης διεθνούς τάξης.

4.2 Σύγκρουση ή συνύπαρξη: Δυνατότητες συνεργασίας

Η άνοδος της Κίνας ως μετριοπαθώς αναθεωρητικής δύναμης εγείρει αναπόφευκτα το ερώτημα κατά πόσον ο ανταγωνισμός με τη Δύση, και ιδίως με τις Ηνωμένες Πολιτείες, οδηγεί αναγκαστικά σε σύγκρουση ή αν υπάρχουν περιθώρια διαχειρίσιμης συνύπαρξης. Η σχετική βιβλιογραφία αναδεικνύει ότι η αναθεωρητική συμπεριφορά δεν συνεπάγεται αυτομάτως πολεμική αναμέτρηση, αλλά δύναται να εκδηλωθεί εντός πλαισίων περιορισμένης συνεργασίας και θεσμικής αλληλεπίδρασης (DiCicco και Sanchez 2021; Murray 2018, 112–118). Συνεπώς, σύμφωνα με τον Allison (2020), η ανάλυση της κινεζικής περίπτωσης απαιτεί αποφυγή ντετερμινιστικών αφηγήσεων περί αναπόφευκτης σύγκρουσης.

Από νεορεαλιστική σκοπιά, η πιθανότητα σύγκρουσης εξαρτάται πρωτίστως από τη δομή του διεθνούς συστήματος και τη διαχείριση του ανταγωνισμού ισχύος. Η μετατόπιση προς έναν πολυπολικό ή διπολικό κόσμο αυξάνει τη στρατηγική δυσπιστία, αλλά δεν καθιστά αναπόφευκτη τη γενικευμένη σύγκρουση, ιδίως όταν τα κόστη είναι υψηλά και για τις δύο πλευρές (Wohlforth 2008, 140–145; Waltz 1979). Στην περίπτωση της Κίνας, η ηγεσία της φαίνεται να επιδιώκει τη μεγιστοποίηση της ισχύος της χωρίς να υπερβεί όρια που θα προκαλούσαν άμεση στρατιωτική αντιπαράθεση με τις κατεστημένες δυνάμεις.

Ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που λειτουργούν αποτρεπτικά προς τη σύγκρουση είναι η εκτεταμένη οικονομική αλληλεξάρτηση μεταξύ Κίνας και Δύσης. Παρά τη σταδιακή τάση προς μερική αποσύνδεση σε κρίσιμους τομείς, οι εμπορικές και χρηματοοικονομικές σχέσεις παραμένουν βαθιές και σύνθετες. Ο Murphy (2022, 165–169) επισημαίνει ότι η οικονομική αλληλεξάρτηση δεν εγγυάται ειρήνη, αλλά αυξάνει σημαντικά

το κόστος της σύγκρουσης, ενθαρρύνοντας στρατηγικές αυτοσυγκράτησης και επιλεκτικής συνεργασίας. Υπό αυτή την έννοια, η συνύπαρξη δεν βασίζεται σε αρμονία συμφερόντων, αλλά σε υπολογισμό κόστους–οφέλους.

Πέραν της οικονομίας, υπάρχουν συγκεκριμένα πεδία παγκόσμιας διακυβέρνησης στα οποία η συνεργασία με την Κίνα δεν είναι μόνο εφικτή αλλά και αναγκαία. Ζητήματα όπως η κλιματική αλλαγή, η παγκόσμια υγεία και η πυρηνική μη διάδοση υπερβαίνουν τις δυνατότητες μονομερούς δράσης. Όπως επισημαίνει ο Mazarr (2018, 89–93), ακόμη και σε συνθήκες στρατηγικού ανταγωνισμού, οι μεγάλες δυνάμεις διατηρούν κίνητρα συνεργασίας σε τομείς κοινών απειλών. Η κινεζική συμμετοχή σε διεθνείς διαπραγματεύσεις για το κλίμα ή σε μηχανισμούς παγκόσμιας υγείας αντανakλά αυτή τη λογική επιλεκτικής συνεργασίας.

Επιπρόσθετα, η κινεζική αντίδραση στη σύλληψη του Νικολάς Μαδούρο παρέχει ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της ευρύτερης στρατηγικής αντιπαράθεσης Κίνας–ΗΠΑ γύρω από τη διεθνή νομιμότητα και την έννοια της παγκόσμιας ηγεμονίας (Helmy 2026). Η Κίνα χαρακτήρισε την ενέργεια των ΗΠΑ «μονομερή πράξη» που παραβιάζει τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και απειλεί την πολιτική σταθερότητα της Λατινικής Αμερικής. Σε έκτακτη συνεδρίαση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, η Κίνα, σε συντονισμό με τη Ρωσία, κατηγόρησε την Ουάσινγκτον ότι υπονομεύει το διεθνές σύστημα κανόνων και εργαλείοποιεί τη νομική ισχύ για γεωπολιτικούς σκοπούς. Κινέζοι αξιωματούχοι επανέλαβαν ότι «η επιβολή δικαιοσύνης δεν μπορεί να βασίζεται στη στρατιωτική ή θεσμική ισχύ ενός μόνο κράτους» (Xinhua English News 2026).

Παρά τη σκληρή ρητορική, η κινεζική στάση παρέμεινε αυστηρά διπλωματική. Δεν ανακοινώθηκαν κυρώσεις ή αντίμετρα, γεγονός που υποδηλώνει ότι το Πεκίνο επιλέγει την θεσμική αντιπαράθεση αντί της άμεσης σύγκρουσης. Όπως επισημαίνουν διεθνείς αναλυτές, η Κίνα αξιοποιεί τέτοια γεγονότα για να ενισχύσει τη θέση της ως υπερασπιστής της κρατικής κυριαρχίας και της πολυμέρειας, ιδίως απέναντι σε χώρες του Παγκόσμιου Νότου. Η υπόθεση Μαδούρο επιτρέπει στην Κίνα να ενισχύσει τη ρητορική της περί «μετα-ηγεμονικής» διεθνούς τάξης, όπου κανένα κράτος δεν διαθέτει το δικαίωμα μονομερούς επιβολής κανόνων. Τοιουτοτρόπως, χωρίς άμεση κλιμάκωση, η Κίνα εντάσσει το περιστατικό σε μια ευρύτερη στρατηγική αμφισβήτησης της αμερικανικής ηγεμονίας μέσω θεσμών, λόγου και διεθνούς νομιμοποίησης (YeniŞafak 2026).

Παράλληλα, οι δυνατότητες συνεργασίας περιορίζονται σημαντικά από δομικούς και κανονιστικούς παράγοντες. Η απόκλιση πολιτικών αξιών, η έλλειψη διαφάνειας και η αυξανόμενη καχυποψία ως προς τις στρατηγικές προθέσεις της Κίνας υπονομεύουν την εμπιστοσύνη, ιδίως στον τεχνολογικό και τον τομέα ασφάλειας. Όπως αναδείχθηκε στην ανάλυση της τεχνολογικής κυριαρχίας, η αντιπαράθεση γύρω από τα δίκτυα 5G και την τεχνητή νοημοσύνη δυσχεραίνει τη διαμόρφωση σταθερών πλαισίων συνεργασίας (Wang 2020, 118–122; Golota 2023, 178–180). Η συνεργασία, επομένως, τείνει να περιορίζεται σε τομείς χαμηλότερης στρατηγικής ευαισθησίας.

Η κινεζική στρατηγική προσέγγιση δύναται να ερμηνευθεί ως προσπάθεια διαχείρισης του ανταγωνισμού μέσω μιας μορφής «ελεγχόμενης συνύπαρξης». Όπως σημειώνει ο Ηρακλείδης (2015, 247–251), οι αναθεωρητικές δυνάμεις συχνά επιδιώκουν να αποφύγουν πρόωρες συγκρούσεις, εστιάζοντας στη σταδιακή ενίσχυση της ισχύος τους και στη μεταβολή των συσχετισμών σε βάθος χρόνου. Η κινεζική έμφαση σε μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και αποφυγή αιφνιδίων κλιμακώσεων ενισχύει την άποψη ότι η σύγκρουση δεν αποτελεί επιθυμητό ή αναπόφευκτο αποτέλεσμα της ανόδου της.

Συνεπώς, το δίλημμα «σύγκρουση ή συνύπαρξη» δεν αποδίδει πλήρως την πολυπλοκότητα των σχέσεων Κίνας–Δύσης. Πιο ακριβής είναι η περιγραφή ενός καθεστώτος ανταγωνιστικής συνύπαρξης, όπου η συνεργασία και η αντιπαράθεση συνυπάρχουν σε διαφορετικά πεδία και επίπεδα έντασης (Murphy 2022, 175–179; Rynning και Ringsmose 2008, 27–31). Η δυναμική αυτή δεν αναιρεί τον αναθεωρητικό χαρακτήρα της κινεζικής στρατηγικής, αλλά υποδηλώνει ότι η εξέλιξη της διεθνούς τάξης θα καθοριστεί λιγότερο από απόλυτες ρήξεις και περισσότερο από τη συνεχή διαπραγμάτευση ισχύος, κανόνων και ορίων.

Συμπεράσματα

Η παρούσα διπλωματική εργασία επιδίωξε να αναλύσει συστηματικά τον χαρακτήρα της ανόδου της Κίνας στο σύγχρονο διεθνές σύστημα και να απαντήσει στο κρίσιμο ερώτημα κατά πόσον η Κίνα συνιστά αναθεωρητική δύναμη και απειλή ασφαλείας για τη Δύση. Μέσα από τη συνδυαστική αξιοποίηση θεωρητικών προσεγγίσεων των Διεθνών Σχέσεων και την εμπειρική εξέταση επιλεγμένων πεδίων κινεζικής συμπεριφοράς, η έρευνα κατέληξε σε μια σύνθετη και διαφοροποιημένη αποτίμηση, η οποία υπερβαίνει τόσο τις απλουστευτικές αφηγήσεις περί «ειρηνικής ανόδου» όσο και τις μονοδιάστατες ερμηνείες περί αναπόφευκτης σύγκρουσης.

Σε θεωρητικό επίπεδο, η ανάλυση κατέδειξε ότι ο νεορεαλισμός, και ειδικότερα οι εκδοχές του επιθετικού και αμυντικού ρεαλισμού, παρέχουν το πλέον κατάλληλο αναλυτικό πλαίσιο για την κατανόηση της κινεζικής συμπεριφοράς. Η Κίνα δρα εντός ενός άναρχου διεθνούς συστήματος, στο οποίο η επιβίωση, η ασφάλεια και η σχετική ισχύς αποτελούν πρωτεύοντες στόχους. Ωστόσο, η συμπεριφορά της δεν ταυτίζεται πλήρως με το πρότυπο της επιθετικής αναθεωρητικής δύναμης που επιδιώκει την άμεση ανατροπή της διεθνούς τάξης. Αντιθέτως, αναδεικνύεται ως μια μετριοπαθώς αναθεωρητική δύναμη, η οποία επιδιώκει την αναπροσαρμογή των υφιστάμενων ιεραρχιών και κανόνων μέσω σταδιακών, σύνθετων και συχνά έμμεσων στρατηγικών.

Η μελέτη της κινεζικής πολιτικής ενισχύει αυτό το συμπέρασμα. Η στρατιωτικοποίηση της Νότιας Σινικής Θάλασσας αναδεικνύει μια σαφή τάση αναθεώρησης του status quo σε περιφερειακό επίπεδο, μέσω της δημιουργίας τετελεσμένων και της ενίσχυσης στρατιωτικών δυνατοτήτων αποτροπής και άρνησης πρόσβασης. Παράλληλα, η κινεζική στρατηγική έναντι της Ταϊβάν αποκαλύπτει έναν συνδυασμό μακροπρόθεσμης υπομονής, στρατιωτικής προετοιμασίας και πολιτικοδιπλωματικής πίεσης, χωρίς μέχρι στιγμής προσφυγή σε γενικευμένη στρατιωτική σύγκρουση. Τα παραδείγματα αυτά επιβεβαιώνουν ότι η Κίνα είναι πρόθυμη να αμφισβητήσει υφιστάμενες ρυθμίσεις όταν αυτές άπτονται ζωτικών της συμφερόντων, αλλά αποφεύγει ενέργειες που θα οδηγούσαν σε ανεξέλεγκτη κλιμάκωση.

Αξιοσημείωτα είναι και τα ευρήματα από την ανάλυση της τεχνολογικής διάστασης της κινεζικής ανόδου. Η επιδίωξη τεχνολογικής κυριαρχίας σε τομείς όπως το 5G, η τεχνητή νοημοσύνη και οι ψηφιακές υποδομές συνιστά βασικό εργαλείο αναθεωρητικής

στρατηγικής χαμηλής ορατότητας. Μέσω της τεχνολογίας, η Κίνα επιχειρεί να μειώσει τη στρατηγική της εξάρτηση από τη Δύση, να ενισχύσει την οικονομική και στρατιωτική της αυτονομία και να αποκτήσει διαρθρωτική επιρροή στο διεθνές σύστημα. Η τεχνολογική αυτή διάσταση δεν λειτουργεί απομονωμένα, αλλά εντάσσεται σε μια ευρύτερη στρατηγική ισχύος, η οποία συνδέει την οικονομική ανάπτυξη με τη στρατιωτική και γεωπολιτική προβολή.

Παράλληλα, η μελέτη της κινεζικής ήπιας ισχύος, και ειδικότερα των Ινστιτούτων Κομφούκιος, ανέδειξε ότι η Κίνα επιδιώκει να συμπληρώσει τα υλικά μέσα ισχύος με πολιτισμικά και ιδεολογικά εργαλεία επιρροής. Αν και τα αποτελέσματα αυτής της στρατηγικής παραμένουν αμφιλεγόμενα και συχνά περιορισμένα, η προσπάθεια πολιτισμικής διεϊσδυσης εντάσσεται σε μια συνολική λογική σταδιακής αναθεώρησης, η οποία δεν προϋποθέτει την άμεση απόρριψη της διεθνούς τάξης, αλλά την επανανοηματοδότησή της.

Σε ό,τι αφορά το κρίσιμο ζήτημα της ασφάλειας της Δύσης, τα ευρήματα της έρευνας οδηγούν σε μια διαφοροποιημένη απάντηση. Η Κίνα δεν συνιστά άμεση και καθολική απειλή ασφαλείας αντίστοιχη με εκείνη που ενδεχομένως αντιπροσώπευε η Σοβιετική Ένωση κατά τον Ψυχρό Πόλεμο. Ωστόσο, αποτελεί επιλεκτική και διαρθρωτική απειλή, ιδίως σε τομείς όπως η τεχνολογία, η οικονομική εξάρτηση, οι κρίσιμες υποδομές και η περιφερειακή ισορροπία ισχύος στην Ασία. Η απειλή αυτή δεν εκδηλώνεται κυρίως μέσω άμεσης στρατιωτικής σύγκρουσης, αλλά μέσω μακροπρόθεσμων μεταβολών που δύνανται να περιορίσουν τη στρατηγική αυτονομία και επιρροή των δυτικών δρώντων.

Η παρούσα εργασία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η Κίνα, ως ανερχόμενη δύναμη, λειτουργεί ως φορέας μετριοπαθούς αναθεωρητισμού και όχι ως επαναστατικός ανατροπέας της διεθνούς τάξης. Η στρατηγική της χαρακτηρίζεται από πραγματισμό, υπομονή και σύνθετη χρήση ισχύος, ενώ η στάση της έναντι της Δύσης συνδυάζει ανταγωνισμό και επιλεκτική συνεργασία. Η κατανόηση αυτής της σύνθετης πραγματικότητας είναι σημαντική για την αποφυγή τόσο της υπερεκτίμησης όσο και της υποτίμησης της κινεζικής πρόκλησης και αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη διαμόρφωση ρεαλιστικών και αποτελεσματικών πολιτικών απαντήσεων από τη Δύση.

Επίλογος

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε με στόχο να απαντήσει σε δύο αλληλένδετα ερευνητικά ερωτήματα: πρώτον, κατά πόσο η Κίνα μπορεί να χαρακτηριστεί ως αναθεωρητική δύναμη στο σύγχρονο διεθνές σύστημα και, δεύτερον, εάν η αναθεωρητική αυτή συμπεριφορά συνιστά απειλή ασφαλείας για τη Δύση. Τα ερωτήματα αυτά προέκυψαν από τη διαρκώς εντεινόμενη συζήτηση στη θεωρία και την πρακτική των Διεθνών Σχέσεων σχετικά με τις επιπτώσεις της κινεζικής ανόδου στη διεθνή τάξη και τη δυναμική των μεγάλων δυνάμεων.

Η απάντηση στα παραπάνω ερωτήματα οικοδομήθηκε σταδιακά μέσα από τη δομημένη ανάλυση των επιμέρους κεφαλαίων της εργασίας. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάστηκε το θεωρητικό και εννοιολογικό πλαίσιο, με έμφαση στον νεορεαλισμό, την έννοια του αναθεωρητισμού και τη στρατηγική κουλτούρα, παρέχοντας τα αναλυτικά εργαλεία για την κατανόηση της συμπεριφοράς ανερχόμενων δυνάμεων. Το δεύτερο κεφάλαιο εξέτασε την άνοδο της Κίνας στον 21ο αιώνα, αναδεικνύοντας την οικονομική, τεχνολογική και στρατηγική της ενίσχυση, καθώς και την ιδιαίτερη κοσμοαντίληψη της κινεζικής ηγεσίας για τη διεθνή τάξη. Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύθηκαν εμπειρικά παραδείγματα κινεζικής αναθεωρητικής συμπεριφοράς, όπως η στρατιωτικοποίηση της Νότιας Σινικής Θάλασσας, η στάση έναντι της Ταϊβάν, ο τεχνολογικός ανταγωνισμός και η επιδίωξη εναλλακτικών θεσμικών σχημάτων, προσφέροντας συγκεκριμένη εμπειρική τεκμηρίωση. Τέλος, το τέταρτο κεφάλαιο συνέθεσε τα θεωρητικά και εμπειρικά ευρήματα, αξιολογώντας συνολικά τον χαρακτήρα της κινεζικής ανόδου και τις επιπτώσεις της στη διεθνή τάξη.

Η ανάλυση ανέδειξε ότι η Κίνα δεν εντάσσεται σε πρότυπα ανοιχτού ή επαναστατικού αναθεωρητισμού, αλλά λειτουργεί ως μετριοπαθής και συστηματικός αναθεωρητικός δρών. Η αναθεωρητική της στρατηγική εκδηλώνεται κυρίως μέσω γεωοικονομικών, τεχνολογικών και θεσμικών μηχανισμών, ενώ η στρατιωτική ισχύς αξιοποιείται κατά κανόνα αποτρεπτικά και περιφερειακά. Υπό αυτή την έννοια, η Κίνα δεν συνιστά άμεση στρατιωτική απειλή για τη Δύση, αλλά πρόκληση ασφαλείας διαφορετικού τύπου, καθώς επιδιώκει τη σταδιακή αναδιάταξη των όρων ισχύος, κανόνων και εξαρτήσεων στο διεθνές σύστημα. Η έρευνα αυτή ανέδειξε, παράλληλα, ότι η κινεζική άνοδος αποτελεί δομικό χαρακτηριστικό του διεθνούς συστήματος του 21ου αιώνα και όχι συγκυριακό φαινόμενο. Η κατανόησή της απαιτεί συνθετικές θεωρητικές προσεγγίσεις που συνδυάζουν

τις συστημικές πιέσεις του διεθνούς συστήματος με τις ιστορικές, πολιτισμικές και στρατηγικές ιδιαιτερότητες της Κίνας.

Καταληκτικά, η παρούσα διπλωματική εργασία, ενώ απάντησε στα αρχικά ερευνητικά ερωτήματα, ανέδειξε ταυτόχρονα νέα πεδία προβληματισμού. Ζητήματα όπως οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της τεχνολογικής αντιπαράθεσης, ο ρόλος εναλλακτικών θεσμών παγκόσμιας διακυβέρνησης και η εξέλιξη της διεθνούς τάξης πέραν του δυτικοκεντρικού πλαισίου συνιστούν γόνιμες κατευθύνσεις για μελλοντική έρευνα. Με τον τρόπο αυτό, η παρούσα μελέτη φιλοδοξεί να αποτελέσει και αφετηρία περαιτέρω επιστημονικής διερεύνησης της κινεζικής ανόδου και των μετασχηματισμών του διεθνούς συστήματος.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Aslam, Fawad, Mujahid Hussain Sargana, and Asim Muneeb Khan. 2023. “China’s Belt and Road Initiative and Security Architecture of the Indian Ocean Region: The Relevance of Gwadar Port and Djibouti.” *Pakistan Journal of Social Research* 5, no. 2: 376–385.
- Aydin, Fatih. 2025. “BRICS: The Archetype of 21st-Century International Cooperation—Alternative or Challenge?” In *Implications, Prospects, and Challenges in China’s Global South Strategy*, edited by Melissa Wagner, 207–232. Hershey, PA: IGI Global Scientific Publishing.
- Bukhari, Syed Rizwan Haider, et al. 2024. “The Geopolitical Implications of Taiwan–China Relations on Regional Security.” *Spry Contemporary Educational Practices* 3, no. 1: 104–118.
- Cabestan, Jean-Pierre. 2012. “The Strategic Triangle between Taiwan, China and the USA: A European Perspective.” In *European Perspectives on Taiwan*, edited by Jens Damm and Paul Lim, 125–143. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Congressional Research Service. 2025. *China Naval Modernization: Implications for U.S. Navy Capabilities — Background and Issues for Congress*, CRS Report RL33153. Washington, DC: U.S. Department of Defense/Congressional Research Service. Ανάκτηση 22 Δεκεμβρίου 2025 από https://www.congress.gov/crs-product/RL33153?utm_source=chatgpt.com
- Devetak, Richard, and Jacqui True. 2022. *Theories of international relations*. London: Bloomsbury Publishing.
- DiCicco, Jonathan M., and Victor M. Sanchez. 2021. “Revisionism in International Relations.” In *Oxford Research Encyclopedia of International Studies*. Oxford: Oxford University Press.
- Enescu, Mădălin-Ciprian. 2023. “Is the US–China Competition a Case of Thucydides Trap?” *Revista de Științe Politice. Revue des Sciences Politiques* 79: 35–45.

- European Commission. 2024. “Commission Imposes Provisional Countervailing Duties on Imports of Battery Electric Vehicles from China.” Press release, 12 December 2024. Brussels: European Commission. Ανάκτηση 15 Δεκεμβρίου 2025 από <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/news/eu-commission-imposes-countervailing-duties-imports-battery-electric-vehicles-bevs-china>.
- Feng, Huiyun. 2007. *Chinese strategic culture and foreign policy decision-making: Confucianism, leadership and war*. London: Routledge.
- Feng, Huiyun. 2016. “China’s Strategic Culture and Foreign Policy.” In *The Ashgate Research Companion to Chinese Foreign Policy*, edited by Jonathan Fulton, 47–60. London: Routledge.
- Freyer, Janis Mackey, and Jennifer Jett. 2026. “China Condemns Maduro Capture, but Some See It as a Chance to Assert Its Global Position.” *NBC News*, 5 January 2026. Ανάκτηση 8 Ιανουαρίου 2025 από <https://www.nbcnews.com/world/asia/china-maduro-capture-venezuela-taiwan-global-power-rcna252283>
- Fregene, Patrick A. A. 2025. “Economic nationalism and the US–China trade war: Deploying the Thucydides Trap analysis.” *Communicate: Journal of Library and Information Science* 27, no. 1: 266–279.
- French, Howard W. 2017. *Everything under the heavens: How the past helps shape China’s push for global power*. New York, NY: Alfred A. Knopf.
- Fricke, Benjamin. 2020. *Artificial Intelligence, 5G and the Future Balance of Power*. Berlin: Konrad-Adenauer-Stiftung.
- Garcia, Zenel. 2019. *China’s Military Modernization, Japan’s Normalization and the South China Sea Territorial Disputes*. Cham: Springer International Publishing.
- Geeraerts, Gustaaf, and Men Jing. 2001. “International Relations Theory in China.” *Global Society* 15, no. 3: 251–276.
- Gil, Jeffrey. 2015. “China’s Cultural Projection: A Discussion of the Confucius Institutes.” *China: An International Journal* 13, no. 1: 200–226.

- Goldstein, Steven M. 2015. *China and Taiwan*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Gołota, Łukasz. 2023. "The Role of 5G Technology in Superpower Rivalry between the United States and China: An Offensive Realist Approach." *Polish Political Science Yearbook* 52, no. 4: 173–190.
- Goswami, Namrata. 2018. "China in Space: Ambitions and Possible Conflict." *Strategic Studies Quarterly* 12, no. 1: 74–97.
- Grossman, Derek. 2019. "Military Build-Up in the South China Sea." In *The South China Sea*, edited by Leszek Buszynski and Do Thanh Hai, 182–200. London: Routledge.
- Gołota, Łukasz. 2023. "The Role of 5G Technology in Superpower Rivalry between the United States and China: An Offensive Realist Approach." *Polish Political Science Yearbook* 52, no. 4: 173–190.
- Guo, Xiaoli. 2025. "Revisiting International Relations Theory through a China–Turkey Bilateral Case Study: A Call for Adaptive Integrative Approaches." *Asian Review of Political Economy* 4, no. 1: 1–21.
- Gupta, Ranjit. 2007. "The Taiwan Issue: A Strategic Perspective." *China Report* 43, no. 3: 353–362.
- Hashmat, Syed Ali, and Jun Tang. 2025. "SCO Tianjin Summit 2025: A Paradigm Shift toward a Multipolar World Order." *Journal of Interdisciplinary Insights* 3, no. 4: 32–51.
- Helmy, Nadia. 2026. "China Reacts to Venezuelan President's Arrest." *Modern Diplomacy*, January 4, 2026. Ανάκτηση 7 Ιανουαρίου 2026 από <https://moderndiplomacy.eu/2026/01/04/china-reacts-to-venezuelan-presidents-arrest/>
- Heydarian Pashakhanlou, Arash. 2018. *The past, present and future of realism*. London: Routledge.
- Heywood, Andrew, and Clayton Chin. 2023. *Political theory: An introduction*. London: Bloomsbury Publishing.

- Heywood, Andrew. 2015. *Key concepts in politics and international relations*. London: Bloomsbury Publishing.
- Heywood, Andrew. 2021. *Political ideologies: An introduction*. London: Bloomsbury Publishing.
- Ho, Benjamin Tze Ern. 2021. *China's political worldview and Chinese exceptionalism*. London: Routledge.
- Hsueh, Chienwu. 2016. "Taiwan's Perspective on China's 'One Belt, One Road' Strategy." *Journal of Contemporary East Asia Studies* 5, no. 2: 37–60.
- Johnston, Alastair Iain. 1998. *Cultural realism: Strategic culture and grand strategy in Chinese history*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Keohane, Robert O., and Joseph S. Nye, Jr. 1977. *Power and interdependence: World politics in transition*. Boston: Little, Brown and Company.
- Khan, Sameer Ullah, Muhammad Suliman, Mujahid Naveed, and Riaz Ullah. 2025. "The Role of China–Pakistan Relations in the Global Tech Competition, Especially in Areas like 5G, AI, and Cybersecurity." *Review of Education, Administration & Law* 8, no. 1: 73–85.
- Krickovic, Andrej. 2022. "Revisionism Revisited: Developing a Typology for Classifying Russia and Other Revisionist Powers." *International Politics* 59, no. 4: 616–639.
- Ku, Samuel C. Y. 2017. "Strategies of China's Expansion and Taiwan's Survival in Southeast Asia: A Comparative Perspective." In *Taiwan and China*, edited by Lowell Dittmer, 249–279. Berkeley: University of California Press.
- Lahtinen, Anja. 2015. "China's Soft Power: Challenges of Confucianism and Confucius Institutes." *Journal of Comparative Asian Development* 14, no. 2: 200–226.
- Lee, Brian T. F., Kanjana Kornphetcharat, and James P. Sims. 2025. "An Alternative to the Liberal World Order: China, BRICS, and Middle East Diplomacy." *Journal of Middle East and Islamic Studies* 12, no. 1: 1–24.

- Lee, Hwon, Sungwoo Park, and Jae-Hyung Lee. 2023. "The Legality of Militarization of the South China Sea and Its Legal Implications." *KMI International Journal of Maritime Affairs and Fisheries* 15, no. 1: 1–24.
- Lin, Mao. 2025. "Taiwan, Geopolitics, and US–China Relations." *The Geography Teacher* 22, no. 1: 31–35.
- Liu, Tiewa. 2014. "Chinese Strategic Culture and the Use of Force: Moral and Political Perspectives." *Journal of Contemporary China* 23, no. 87: 556–574.
- Lo, Joe Tin-yau, and Suyan Pan. 2016. "Confucius Institutes and China's Soft Power: Practices and Paradoxes." *Compare: A Journal of Comparative and International Education* 46, no. 4: 512–532.
- Lobell, Steven E. 2010. "Structural Realism/Offensive and Defensive Realism." In *Oxford Research Encyclopedia of International Studies*. Oxford: Oxford University Press.
- Lukin, Alexander, Dmitry Novikov, Olga Puzanova, and Sir Laurence Yenikeeff. 2025. "The Shanghai Cooperation Organization amidst the Rising International Tensions." *Journal of Eurasian Studies* 16, no. 2: 173–183.
- Lysandrou, Photis. 2025. "Why BRICS or China Alone Will Not Challenge the Dollar." In *Dollar Dominance*, edited by Photis Lysandrou, 87–98. Bristol: Bristol University Press.
- Mahesar, Pervaiz Ali, Ghulam Akbar Mahesar, and Ahmed Hussain Shah. 2025. "Taiwan in the US–China Strategic Contestation." *Al-Aijaz Research Journal of Islamic Studies & Humanities* 9, no. 1: 140–147.
- Mazarr, Michael J., Timothy R. Heath, and Astrid Stuth Cevallos. 2018. *China and the international order*. Santa Monica, CA: RAND Corporation.
- Mearsheimer, John J. 2006. *The tragedy of great power politics*. New York: W. W. Norton.

- Meng, Meng. 2012. “*Chinese Soft Power: The Role of Culture and Confucianism.*” Honors Program Capstone Project, Syracuse University. Ανάκτηση 15 Ιανουαρίου 2026 από https://surface.syr.edu/honors_capstone/182
- Miller, Benjamin. 2010. “Democracy Promotion: Offensive Liberalism versus the Rest (of IR Theory).” *Millennium: Journal of International Studies* 38, no. 3: 561–591.
- Murphy, Dawn C. 2022. *China’s rise in the Global South: The Middle East, Africa, and Beijing’s alternative world order.* Stanford, CA: Stanford University Press.
- Murray, Michelle. 2018. *The struggle for recognition in international relations: Status, revisionism, and rising powers.* Oxford: Oxford University Press.
- Neos, Nicholas. 2025. *When trade turns strategic: Lessons from fourteen trade wars for US–China strategic competition.* SSRN Working Paper No. 5805382.
- Nye, Joseph S. 1990. *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power.* New York: Basic Books.
- Pan, Su-Yan. 2013. “Confucius Institute Project: China’s Cultural Diplomacy and Soft Power Projection.” *Asian Education and Development Studies* 2, no. 1: 22–33.
- Patrick, Igor, Fan Chen, and Mark Magnier. 2026. “China ‘Deeply Shocked’ as US Attacks Venezuela, Captures Nicolás Maduro.” *South China Morning Post*, 3 January 2026. Ανάκτηση 5 Ιανουαρίου 2026 από <https://www.scmp.com/news/us/politics/article/3338608/residents-venezuelas-caracas-report-multiple-explosions-low-flying-aircraft>.
- Pisciotta, Barbara. 2023. “Regional and Global Revisionism: Russia and China in a Comparative Perspective.” *The International Spectator* 58, no. 3: 96–112.
- Pollack, Jonathan D. 1996. “China’s Taiwan Strategy: A Point of No Return?” *The China Journal* 36: 111–116.

- Rached, Ghassan, and Rafael M. R. De Sá. 2024. "BRICS 15 Years On: Challenges and Opportunities for Emerging Countries in the Shifting Global Institutional Landscape." *Vestnik MGIMO-Universiteta* 17, no. 1: 26–45.
- Regilme, Salvador Santino F. 2023. "Southeast Asia and the Militarization of the South China Sea." In *The United States and China in the Era of Global Transformations*, edited by Lina Benabdallah et al., 47–72. Bristol: Bristol University Press.
- Reshetnikova, Marina S., and Anastasios Turkia. 2025. "Digital Divides: The China–USA Trade War in the Age of Technological Inequality." In *Management of Digital Technologies in the Innovative Economy*, edited by Elena G. Popkova, 213–217. Cham: Springer Nature Switzerland.
- Rodrigues Vieira, Victor G. 2025. "The Expansion of the BRICS and the Future of the World Order." In *The Great Decoupling: A New Global Order/Disorder?*, edited by Mobo Gao et al., 125–141. Singapore: Springer Nature Singapore.
- Roy, Denny. 2020. "China Won't Achieve Regional Hegemony." *The Washington Quarterly* 43, no. 1: 101–117.
- Rudloff, Peter. 2013. "Offensive Realism, Defensive Realism, and the Role of Constraints." *The Midsouth Political Science Review* 14, no. 4: 45–77.
- Rynning, Sten, and Jens Ringsmose. 2008. "Why Are Revisionist States Revisionist? Reviving Classical Realism as an Approach to Understanding International Change." *International Politics* 45, no. 1: 19–39.
- Scobell, Andrew. 2005. "Strategic Culture and China: IR Theory Versus the Fortune Cookie?" Carlisle, PA: Strategic Studies Institute, U.S. Army War College.
- Siddiqui, Kalim. 2025. "China, India, Russia, and the SCO: Multipolarity and Global Power Politics." *The World Financial Review*, September 18, 2025. Ανάκτηση 18 Δεκεμβρίου 2025 από https://www.researchgate.net/profile/Kalim-Siddiqui/publication/395592477_2025_China_India_Russia_and_the_SCO_Multipolarity_and_Global_Power_Politics_-_The_World_Financial_Review_-_18th_September/links/68cc0e44f3032e2b4be1c90d/2025-China-India-Russia-and-

- Singh, Abhijit G. 2022. “BRICS and BRI: China Aims for Strategic Alignment.” *Observer Research Foundation*, Issue Brief no. 591, November 2022. Ανάκτηση 17 Δεκεμβρίου 2023 από <https://www.orfonline.org/public/uploads/posts/pdf/20230817220959.pdf>
- Sørensen, Georg, Jørgen Møller, and Robert H. Jackson. 2022. *Introduction to international relations: Theories and approaches*. Oxford: Oxford University Press.
- Spindler, Manuela, and Siegfried Schieder. 2014. “Theory in International Relations.” In *Theories of international relations*, edited by Siegfried Schieder and Manuela Spindler, 1–21. London: Routledge.
- Termine, Lorenzo. 2025a. “Theoretical Foundations of Revisionism.” In *Where Eagles Do Not Dare: Moderate Revisionism in International Politics*, edited by Lorenzo Termine, 11–44. Cham: Springer Nature Switzerland.
- Termine, Lorenzo. 2025b. “A Theory of Revisionism.” In *Where Eagles Do Not Dare: Moderate Revisionism in International Politics*, edited by Lorenzo Termine, 45–64. Cham: Springer Nature Switzerland.
- Toft, Peter. 2005. “John J. Mearsheimer: An Offensive Realist between Geopolitics and Power.” *Journal of International Relations and Development* 8, no. 4: 381–408.
- Wang, Dennis. 2020. *Reigning the Future: AI, 5G, Huawei, and the Next 30 Years of US–China Rivalry*. San Francisco: New Degree Press.
- Williams, Michael C. 2007. *Realism reconsidered: The legacy of Hans Morgenthau in international relations*. Oxford: Oxford University Press.
- Wohlforth, William C. 2008. “Realism.” In *The Oxford handbook of international relations*, edited by Christian Reus-Smit and Duncan Snidal, 131–149. Oxford: Oxford University Press.

- Wright, David. 2018. "Graham Allison, *Destined for War: Can America and China Escape Thucydides's Trap?* Boston and New York, NY: Houghton Mifflin Harcourt, 2017· Howard W. French, *Everything under the heavens: How the past helps shape China's push for global power.* New York, NY: Alfred A. Knopf, 2017." *Journal of Military and Strategic Studies* 18 (3).
- Xing, Yuqing. 2018. *China–US trade war: A 21st century Thucydides trap?* GRIPS Discussion Paper No. 18-17. Tokyo: National Graduate Institute for Policy Studies.
- Xinhua English News. 2026. "No Country Should Act as World's Police or Judge: Chinese FM Spokesperson." January 6, 2026. Ανάκτηση 8 Ιανουαρίου 2026 από <https://english.news.cn/20260106/1c1915dc75c74203b73576162bbddb53/c.html>
- Yang, Rui. 2014. "Soft Power and Higher Education: An Examination of China's Confucius Institutes." In *The Internationalisation of Higher Education*, edited by Eva Hartmann, 65–76. Wiesbaden: Springer VS.
- YeniŞafak. 2026. "China Condemns US Venezuela Raid, Rejects 'World Policeman' Role." January 5, 2026. Ανάκτηση 8 Ιανουαρίου 2026 από <https://en.yenisafak.com/world/china-condemns-us-venezuela-raid-rejects-world-policeman-role-3712753>
- Yoganandham, G. 2025. "Tariffs and Trade Wars in the Trump Era: Global Economic Risks and Opportunities for the United States with Reference to India and China." *Journal for Basic Sciences* 25, no. 8: 295–312.
- Yu, Lei. 2025. "China–Russia Partnership and the Shanghai Cooperation Organization (SCO)." In *The Rise of China and the China–Russia Strategic Partnership*, edited by Lei Yu, 199–237. Singapore: Springer Nature Singapore.
- Zahir, Apon. 2021. *Militarization, Power Projection, and Territorial Disputes in the South China Sea*. CGS Issue Brief, no. 1.
- Zhang, Weidong. 2025. "Why States Become Revisionists: A Literature Review." *International Area Studies Review* 28, no. 2: 103–112.

Zhou, Ying, and Sabrina Luk. 2016. "Establishing Confucius Institutes: A Tool for Promoting China's Soft Power?" *Journal of Contemporary China* 25, no. 100: 628–642.

Ελληνική Βιβλιογραφία

Ηρακλείδης, Αλέξης. 2015. *Διεθνείς σχέσεις και διεθνής πολιτική*. Αθήνα: Εκδόσεις Κάλλιπος.

Ηρακλείδης, Αλέξης. 2019. *Διεθνείς σχέσεις: Θεωρητικές προσεγγίσεις στα σύγχρονα διεθνή προβλήματα*. Αθήνα: Εκδόσεις Ι. Σιδέρης.

Ναυτικά Χρονικά. 2025. «Κλιμάκωση του εμπορικού πολέμου ΗΠΑ–Κίνας». *Ναυτικά Χρονικά*, 28 Φεβρουαρίου 2025. Ανάκτηση 6 Ιανουαρίου 2026 από <https://www.naftikachronika.gr/2025/02/28/klimakosi-tou-emporikou-polemou-ipa-kinas/>

Allison, Graham. 2020. *Σε τροχιά πόλεμου: Μπορούν ΗΠΑ και Κίνα να αποφύγουν την Παγίδα του Θουκυδίδη*; Μετάφραση Λουκρητίας Μακροπούλου. Επιμέλεια Χρύσας Ξενάκη. Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο.

Euronews. 2025. «Σύννοδος Οργανισμού Συνεργασίας της Σαγκάης: Ο Πούτιν κατηγορεί τη Δύση για τον πόλεμο στην Ουκρανία». *Euronews Greece*, δημοσίευση 1 Σεπτεμβρίου 2025. Ανάκτηση 2 Φεβρουαρίου 2026 από <https://gr.euronews.com/2025/09/01/synodos-organismoy-synergasias-ths-sangkahs>

insider. 2025. «Η Κίνα υπερασπίζεται ένα παγκόσμιο σύστημα με επίκεντρο τον ΟΗΕ». *insider*, δημοσίευση 21 Ιανουαρίου 2026. Ανάκτηση 29 Ιανουαρίου 2026 από <https://www.insider.gr/politiki/396058/i-kina-yperaspizetai-ena-pagkosmio-systima-me-epikentro-ton-oie-i-eyropi-na>

e-prologos.gr. 2023. «Μετά τη συμφωνία Ιράν και Σαουδικής Αραβίας με κινέζικη μεσολάβηση, αλυσιδωτές εξελίξεις και αναδιατάξεις στη Μέση Ανατολή». *e-prologos.gr*, δημοσίευση 8 Απριλίου 2023. Ανάκτηση 29 Ιανουαρίου 2026 από <https://www.e-prologos.gr/%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%AC->

%CF%84%CE%B7-

%CF%83%CF%85%CE%BC%CF%86%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1-

%CE%B9%CF%81%CE%AC%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-

%CF%83%CE%B1%CE%BF%CF%85%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B1%CF%81/